

ÖREBROPROJEKTET

Delstudier

38.

SJU ÅR EFTER GRUNDSKOLAN
Uppföljning av Studie- och Yrkesaktiviteter hos Elever
som i Åk 9 Inte Avsåg Fortsätta Studera

Bo Ekehammar
Margareta Hök
Kirsti Sjöström
December 1976

Psykologiska institutionen
Stockholms universitet

Psykologiska Institutionen
Box 6706
113 85 Stockholm
Tel. 08 - 22 81 60/353
Professor David Magnusson

SJU ÅR EFTER GRUNDSKOLAN

Uppföljning av Studie- och Yrkesaktiviteter hos Elever som i Åk 9

Inte Avsåg Fortsätta Studera

Bo Ekehammar Margareta Hök Kirsti Sjöström

FÖRORD

Örebroprojektet är ett forskningsprojekt, som startades år 1964 för att arbeta med problem rörande anpassning och beteende. Anpassning betraktas som en fortlöpande process, som måste studeras genom att den deltagande gruppens utveckling följs under hela den period som är av betydelse för de problem som står i centrum.

Projektet har följaktligen fått en longitudinell utformning. Två årsklasser följs från det år då barnen var tio respektive tretton år gamla. Huvudgruppen. barn som är födda 1955, och pilotgruppen. barn som är födda 1952, har deltagit i undersökningarna i ca 12 år. De har nu lämnat ungdomsskolan.

Ett delprojekt inom Örebroprojektet studerar den högre utbildningens roll i individens utveckling. Föreliggande rapport faller inom ramen för detta delprojekt och utgör en studie på pilotgruppen. En del av denna lämnade grundskolan utan planer på direkt fortsatt utbildning. Denna undergrupp har följts upp och i en enkätundersökning sju år senare redovisat sin syn på skolan, sin nuvarande situation och sin verksamhet under de mellanliggande åren samt sina planer och förväntningar på framtiden.

Resultaten ger en bild av den minst utbildningsinriktade delen av en total årsklass elever. Denna information är intressant i sig. Kunskapen ger också ideer och uppslag till fortsatta studier, som kan ge underlag för bland annat samhällets planläggning av högre studier, vuxenutbildning och återkommande utbildning.

Rapporten har utarbetats av Bo Ekehammar, Margareta Hök och Kirsti Sjöström.

Stockholm den 12 januari 1977

Anders Dunér
Projektledare

David Magnusson
Vetenskaplig ledare

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

SAMMANFATTNING	
INTRODUKTION	1
Bakgrund och Syfte	1
HURI-projektet	1
Utbildning och samhälle	1
Undersökningens syfte	2
Tidigare Forskning om Individer med Kort Grundutbildning	2
Allmän överblick	2
Vad utmärker gruppen kortutbildade ?	3
Kortutbildades studieaktiviteter efter grundskolan (vuxenstudier)	4
Arbetslivserfarenheter hos kortutbildade	5
Framtidsplaner	5
METOD	6
Datainsamling	6
Undersökningspopulation	6
Frågeformuläret	7
Procedur	8
Datakodning	14
Förutsättningar	14
Tidigare studie- och yrkesaktiviteter	15
Nuvarande situation	16
Framtidsplaner och upplevelse av framtiden	17
Läns- och kommuntillhörighet	17
Databearbetning och Redovisning	17
Analysmetoder	17
Uppdelning på kön	17
Uppdelning på individ- och gruppnivå	18
Redovisning	18
RESULTAT	18
Tidigare Studie- och Yrkesaktiviteter	18
Tidigare studier	18
Tidigare arbeten	22
Nuvarande Situation	27
Nuvarande sysselsättning	27
Nuvarande arbete	27
Pågående utbildning	30
Upplevda möjligheter att kunna styra och påverka sin nuvarande situation	30
Framtidsplaner och Förväntningar	31
Utbildningsplaner för den närmaste framtiden	31
Intresse för vidare utbildning	32
Upplevda möjligheter att kunna styra och påverka sin framtid	34
Översikt av Utbildningsaktiviteter	34

RESULTATSAMMANFATTNING	36
Tidigare Studie- och Yrkesaktiviteter	36
Nuvarande Situation	37
Framtidsplaner och Förväntningar	37
Översikt av Utbildningsaktiviteter	38
DISKUSSION	38
Jämförbarhet med närliggande undersökningar	38
Trender avseende studieaktivitet	39
Trender avseende könsskillnader	40
Fortsatta undersökningar	40
REFERENSER	41
BILAGOR	
SUMMARY	

SJU ÅR EFTER GRUNDSKOLAN

Uppföljning av Studie- och Yrkesaktiviteter hos Elever som i Åk 9

Inte Avsåg Fortsätta Studera ^x

Ekehammar, B., Hök, M. & Sjöström, K. Sju år efter grundskolan: Uppföljning av studie- och yrkesaktiviteter hos elever som i åk 9 inte avsåg fortsätta studera. Örebroprojektet, Psykologiska institutionen, Stockholms universitet, delstudie 38, 1976. - Syftet med denna studie var att ge en beskrivning av främst studie- och yrkesaktiviteter sju år efter grundskolan för en grupp elever som i åk 9 angav att de ej avsåg fortsätta studera. Undersökningspopulationen utgjordes av 143 elever inom Örebroprojektets sk pilotgrupp (f 1952) som vid undersökningstillfället hade en medelålder av ca 23 år. Undersökningen genomfördes medelst postalenkät, vilken innehöll frågor om personernas (a) upplevelse av grundskoletiden, (b) studie- och yrkesaktiviteter efter grundskolan, (c) nuvarande (hösten 1975) studie- och yrkessituation samt upplevelsen av nusetuationen, och (d) planerade studie- och yrkesaktiviteter samt förväntningar på framtiden. Ett intensivt arbete för att nedbringa bortfallet ledde till att svarsfrekvensen blev 85 %, en i sammanhanget hög siffra. Av huvudresultaten kan nämnas att (1) nästan 2/3 av gruppen hade en retrospektiv upplevelse av att de trivdes i grundskolan, (2) ungefär 1/3 av gruppen hade genomgått någon skolutbildning, (3) nästan hälften av gruppen hade dessutom genomgått kurser eller kortare utbildning, (4) rörligheten mellan yrkesområden hade varit relativt liten och yrkena hade vanligen krävt låg utbildningsnivå, (5) närmare 3/4 av gruppen arbetade vid undersökningstillfället, nästan uteslutande på heltid, och endast ett fåtal betecknade sig som studerande, (6) drygt 3/4 uppgav sig trivas med sin nusetuation och drygt 2/3 ansåg sig kunna styra och påverka den, (7) närmare 1/3 av gruppen hade utbildningsplaner för den närmaste framtiden och intresset för högre utbildning på högskolenivå var anmärkningsvärt stort, och (8) nästan 2/3 av gruppen ansåg sig till stor del kunna styra och påverka sin framtid. Sammanfattningsvis hade 2/3 av gruppen genomfört någon form av vidareutbildning under de sju åren efter grundskolan, en oväntat hög studieaktivitet för en grupp som i slutet av åk 9 angav att de ej tänkte fortsätta studera.

Nyckelord: Kortutbildade, studie- och yrkesval, studieplaner, studieintresse, vuxenutbildning, postalenkät, longitudinell

^x Undersökningen har bekostats av Universitetskanslersämbetet genom anslag till projektet "Den högre utbildningens roll i individens utveckling." Vetenskaplig ledare för projektet är Professor David Magnusson och projektledare är Fil Dr Bo Ekehammar. Författarna vill tacka Örebroprojektets medarbetare för alla värdefulla synpunkter och råd som erhållits.

INTRODUKTION

Bakgrund och Syfte

HURI-projektet

Denna undersökning ingår i det longitudinella forskningsprojektet "Den högre utbildningens roll i individens utveckling" (HURI). HURI-projektet kan ses som en del av Örebroprojektet (se Magnusson, Dunér & Zetterblom, 1975). Projektets övergripande syfte är, som framgår av namnet, att studera den högre utbildningens roll för individen. Särskild tonvikt lägges på den betydelse som olika faktorer hos individen och i samhället har dels för individens val av högre utbildning, dels för effekterna av sådan utbildning på individens utveckling. Som en viktig del av huvudsyftet ingår också att studera de individer som inte genomgått högre utbildning, t ex med avseende på attityder, intressen etc, för högre utbildning. Problemområdet i sin helhet kan ses inom referensramen av individens longitudinella studie- och yrkesvalsprocess och implicerar ett flertal problemställningar relaterade både till individen och den högre utbildningen.

Huvudsyftet medför att undersökningarna inom projektet fokuseras på förändringar över tid med avseende på bl a studie- och yrkesval. I första hand utgår vi ifrån individen, hans situation, framtidsplaner och förväntningar vid tidpunkten då han lämnar ungdomsskolan. Denna bild jämförs sedan med personens faktiska situation vid senare undersökningstillfällen.

Utbildning och Samhälle

En grundtanke i svensk utbildningspolitik är att alla skall ha rätt inte bara till grundutbildning utan också till vidareutbildning (se SOU, 1966). Det skall inte spela någon roll vilket kön man tillhör eller vilken social eller ekonomisk bakgrund man har. Skolreformerna på femtio- och sextiotalen syftade således bl a till att fler skulle kunna erbjudas gymnasial utbildning. Man ville få bort irreversibiliteten i utbildningssystemet och genomföra förändringar som gav alla grundskoleelever möjlighet till fortsatt utbildning. Som en följd av denna utbildningspolitik har nya vägar öppnats till högre studier. Utbildningsutbudet har ökat liksom resurserna till vuxenutbildning. Konsekvenserna för den enskilde individen är att valfriheten har blivit större. Det är nu t ex lättare än förr att återuppta studier efter avbrott. Att varva arbete och studier (s k återkommande utbildning) finns det nu större utrymme för i och med att tillgången på olika typer av utbildningar har ökat liksom olika former att bedriva studier på (deltidsstudier, kvällskurser m m). Nu på sjuttioalet när den "Nya högskolan" (se t ex Bergendal, 1976) håller på att genomföras har också kompetensreglerna för tillträde till postgymnasial utbildning ändrats. De kunskaper och erfarenheter man erhållit i arbetslivet skall värderas på samma sätt som dem man fått i skolan. Härigenom skall allt fler kunna erbjudas möjligheter till högre utbildning.

Vårt samhälle karakteriseras av en allt snabbare strukturrationalisering, som medför ständigt nya och förändrade krav på individen i arbetssituationen. Dessutom ställer den enskilde individen krav på att få möjligheter att utveckla och utnyttja sina anlag och resurser. Kraven på t ex vidareutbildning, återkommande utbildning och omskolning kan ses som effekter av dessa två förhållanden. Utbildningspolitiken återspeglar också detta och reformerna har syftat till att bättre förbereda individen för samhällets krav och dessutom öka möjligheterna till individuell utveckling.

Undersökningens syfte

Utmärkande för HURI-projektet är att individens situation, där också den högre utbildningens roll ingår, betraktas som en funktion av hur långt personen bedrivit studier i ungdomsskolan. Ur en och samma årskull kan således olika grupper studeras som avslutat ungdomsskolan på olika stadier. I föreliggande studie utgörs årskullen av Örebroprojektets sk pilotgrupp (f 1952) och den del av gruppen som undersöks är de ungdomar som avsåg att sluta ungdomsskolan efter åk 9 i grundskolan. Individer med enbart genomgången grundskola är den grupp som har kortast möjliga grundutbildning i sin generation i dagens samhälle.

Syftet med föreliggande delstudie var att beskriva den grupp som avsåg sluta sin utbildning i och med åk 9 i grundskolan med avseende på studie- och yrkesaktiviteter efter ungdomsskolans slut år 1968 fram till undersökningstillfället år 1975. Följande aspekter fokuserades:

- genomförd utbildning
- tidigare arbeten
- pågående utbildning
- pågående arbete
- planer, förväntningar angående fortsatta studier/arbete
- intresse för olika typer av vidareutbildning (bl a högre utbildning)
- upplevelse av nusituation och förväntningar på framtiden

Undersökningen är således av deskriptiv karaktär och syftar i första hand till en kartläggning av den aktuella gruppens studie- och yrkesval under en sjuårsperiod. Denna kartläggning skall i sin tur senare (a) relateras till tidigare longitudinell information om personerna från grundskoletiden, (b) utgöra underlag för intensivstudier av personer i gruppen för att mer ingående belysa de för projektet väsentliga problemställningarna och (c) möjliggöra jämförelser med andra grupper i årskullen som avslutat ungdomsskolan på senare stadier.

Tidigare Forskning om Individer med Kort Grundutbildning

Allmän överblick

Det är angeläget ur både den enskilde individens och samhällets synvinkel med vidareutbildning för personer med kort grundutbildning. De tidigare nämnda utbildningsreformerna har syftat till att nå bl a denna grupp. Det är mot denna bakgrund ytterst väsentligt med forskning kring de kortutbildades faktiska situation och vidareutbildningsaktiviteter. Förvånansvärt nog har det bedrivits relativt lite forskning om kort-

utbildade och deras eventuella vidareutbildning. Rubenson (1972) diskuterar bl a forskningen kring de kortutbildade och de metoder som använts för att utröna vilka faktorer som påverkar deltagande i vuxenutbildning. Tidigare forskning har främst bedrivits genom studier av individer som faktiskt deltagit i vidareutbildning (s k deltagarundersökningar). Genom att skaffa sig kunskaper om dem som deltar i utbildning har man därvid försökt komma fram till hur man skall få dem som ej deltar att delta (se Verner & Newberry, 1958). Rubenson anser att denna typ av information är betydelsefull men menar också att för att komma till rätta med bl a den sociala snedrekryteringen till vidareutbildning fordras framför allt utförliga studier av dem som inte deltar. Kuhlen (1963) liksom Douglass och Moss (1968) är kritiska mot att man i deltagarundersökningar så helt koncentrerat sig på skillnader mellan olika undergrupper, som t ex låg- och högutbildade eller gammal-ung, och därmed bortsett från skillnader inom grupperna (se Rubenson, 1972). Man har glömt, anser de, att det faktiskt finns lågutbildade som deltar och högutbildade som inte gör det. De rekommenderar: "Therefore, in further studying participation, it would appear to be useful to investigate the differential participation patterns exhibited within what are generally assumed to be relatively homogenous groups" (Douglass & Moss, 1968, s 248). Föreliggande undersökning kan i stort sägas ha följt denna rekommendation.

Vad utmärker gruppen kortutbildade?

En tidigare undersökning inom Örebroprojektet (Sjöström, 1975) har bl a givit en deskriptiv bild av de elever som gick ut grundskolan vt 1971 (Örebroprojektets huvudgrupp, f 1955) och läsåret därefter ej var inskrivna i gymnasieskolan. Gruppen utgjorde ca 1/6 av årsklassen. Jämfört med dem som fortsatte studera efter grundskolan, visade sig gruppen ha lägre betyg i åk 9. Den låg också lägre beträffande intelligens. I grundskolans högstadium hade dessa elever i högre grad valt teoretiskt mindre krävande alternativ. De trivdes sämre i skolan och upplevde skolarbetet som mindre meningsfullt än jämförelsegruppen. Gruppen sade sig också i mindre utsträckning göra sitt bästa när det gällde skolarbetet. Studieaspirationen var klart lägre för gruppen och avsevärt fler var negativa till vidareutbildning. Ungdomarnas tilltro till den egna förmågan att klara olika utbildningsvägar var sämre, och endast ett fåtal trodde sig om att klara av gymnasieskolans teoretiska linjer. Beträffande familjebakgrunden kom ungdomarna i gruppen i högre grad från hem med lägre utbildningsnivå. Den sociala bakgrundens allmänna betydelse för fortsatt utbildning och skolframgång har konstaterats i en rad tidigare undersökningar (se Bengtsson, 1971; Coleman, 1966; Dunér, 1972; Husén, 1975; Härnqvist & Grahn, 1963; Israel, 1969; Jansson & Ljung, 1970; Plowden, 1967).

Inom den s k Västmanlandsundersökningen (se Carlsten, 1973) har också en grupp som slutade efter åk 9 studerats (Carlsten, Hansson, Lundman & Olofsson, 1974). Avseende social bakgrund och begåvning framkom även här resultat i linje med dem som erhöles av Sjöström (1975).

Rubenson (1972, 1975) har utfört omfattande studier av kortutbildade. I hans undersökningar rör det sig enbart om pojkar med genomgången folkskola, enhetsskola eller yrkesskola. Även denna grupp utmärktes av lägre betyg och begåvning än en normgrupp (ett representativt urval av pojkar födda 1948). Pojkarna kom från hem där föräldrarna var

mindre positivt inställda till högre studier och där det rådde mindre kontakt mellan barn och föräldrar. Pojkarna skiljde sig också från normgruppen genom att de trivdes sämre med skolarbetet, upplevde mer ängslan i själva skolsituationen och hade färre kamratkontakter.

Undersökningsresultaten i ovannämnda studier indikerar att de som slutat skolan efter genomgången grundskola har trivts sämre än de som fortsätter studera efter grundskolan. I en enkätundersökning inom Örebroprojektet (Hjortzberg-Nordlund & Marnell, 1974) ställdes en fråga om trivsel till elever med olika studieinriktning i åk 9. Svaren antydde att trivseln var bättre ju mer teoretiskt inriktade elevernas linjeval var. Således trivdes eleverna på de gymnasieförberedande linjerna bäst, medan eleverna på de praktiska linjerna trivdes sämst. Innebär detta att gruppen kortutbildade bär med sig negativa upplevelser från sin skoltid som sedan gör dem obenägna att återuppta studier längre fram i livet? Rubenson (1975) fann att attityderna till skolan vid tretton års ålder ej visade något signifikant samband med intresse för vidare utbildning sju år efter avslutad grundutbildning. Däremot fann han att de som i sin retrospektiva upplevelse var positiva till sin grundutbildning hade ett högre studieintresse än de som var indifferent eller negativa när de såg tillbaka. Även hemmets betydelse för framtida inställning till utbildning har påvisats av Rubenson. De som vid tretton års ålder uppgav att deras föräldrar var positiva till högre utbildning var mer intresserade av vuxenutbildning än de vars föräldrar var negativa och detta trots att hans undersökningsgrupp var negativt selegerad i detta avseende.

Kortutbildades studieaktiviteter efter grundskolan (vuxenstudier)

Sjöström (1975) fann att bland dem, som slutade efter åk 9, hade ett år senare 15 % satsat på någon form av utbildning. Fyra och ett halvt år efter avslutad grundskola fann Carlsten et al (1974) att 10 % av dem som ej fortsatte studera direkt efter grundskolan hade fullföljt en teoretisk utbildning (fackskola, gymnasium, universitet/högskola). Mellan 25-30 % hade skaffat sig yrkesutbildning medan 60-65 % fortfarande saknade vidare utbildning. Vid tidpunkten var 9 % sysselsatta med studier, varav en fjärdedel av dessa bedrev teoretiska studier. Genomgående upplevde fler individer att de trivdes bra med den aktuella sysselsättningen jämfört med den upplevda trivseln i grundskolans högstadium.

Rubenson (1972) fann att av hans undersökningsgrupp, som definierades som kortutbildade 1966, hade fyra år senare 8 % bedrivit teoretiska studier och 10 % genomgått någon typ av yrkesutbildning. Ytterligare tre år senare följde han upp gruppen och fann då att under denna period hade 38 % deltagit i någon form av vuxenutbildning. Det vanligaste alternativet var utbildning hos arbetsgivare. Därefter hade kurser anordnade av studieförbund, kommunen, fackföreningen, AMS och yrkesskola dragit till sig ungefär lika många deltagare. Ytterligare en uppskattning av studieaktivitet hos män mellan 18 och 33 år med kort grundutbildning har gjorts av Molander (1973). Bland dessa var det 18 % som någon gång hade deltagit i vuxenutbildning.

Sammanfattningsvis kan man av ovannämnda resultat se att åtskilliga kortutbildade skaffar sig vidareutbildning, även om dessa utgör en minoritet av det totala antalet kortutbildade som ingår i de olika undersökningarna. Praktisk vidareutbildning är vanligare än teoretisk.

Arbetslivserfarenheter hos kortutbildade

Rubenson (1972) fann att majoriteten av hans pojkgrupp arbetade vid undersökningstillfället medan i stort sett resten gjorde sin militärtjänst. Endast 5 % studerade på heltid. De arbetande återfanns inom metall- och verkstadsindustri samt byggnads- och anläggningsarbete. Den klart övervägande delen var sysselsatt inom arbetaryrken och endast en ringa andel återfanns inom tjänstemannayrken. Utbildningsnivån för yrkena var låg. Nästan hälften var sysselsatta inom yrken som kräver ingen eller endast kortvarig utbildning, medan resten hade yrken för vilka det behövdes utbildning motsvarande minst ett års yrkesskola eller omfattande lärlingsutbildning. Detta stämde väl överens med den faktiska utbildningsnivån. Dessutom påpekar Rubenson i ovan nämnda undersökning att undersökningsdeltagarna mot bakgrund av deras korta utbildning och låga ålder uppvisade ett ganska stabilt anställningsmönster, då endast en mindre andel av ynglingarna hade innehaft fem eller fler anställningar. Livsperioden som pojkarna befann sig i (22 år) utmärks annars av att man prövar sig fram. Super och Bachrach (1957) har delat in yrkesutvecklingen i fem olika stadier "Growth - Exploration - Establishment - Maintenance - Decline". Den andra perioden "Exploration" ("utforskande") omfattar åldrarna från omkring 15 till 25 år. Denna period skulle utmärkas av relativt täta arbetsbyten, där de olika arbetena ofta är av mycket skiftande karaktär. Andra författare har varit inne på samma tänkande och bl a kallat denna livsperiod för "The trial work period" (Miller & Form, 1951). Enligt dessa författare kan processen ses som ett försök av den enskilde att förverkliga sin självuppfattning och processen är mest märkbar bland personer som saknar yrkesutbildning.

Carlsten et al (1974) fann att majoriteten av ungdomarna var förvärvsarbetande. Fördelningen av kön på yrkesområden var den traditionella. Samma typiska könsfördelning avseende yrkesområden rapporteras från SCB:s undersökning (Statistiska Meddelanden, 1973), där de förvärvsarbetande männen återfanns inom industri-, hantverk- och byggnadsbranscherna, medan kvinnorna arbetade inom vårdsektorn, med husliga arbeten och på kontor.

När det gäller trivseln i arbetet var i Rubensons undersökning (1972) den allmänna arbetstrivseln god. Ungefär 80 % var positiva till sin nuvarande anställning. Trots detta avsåg 22 % att byta yrke. Som tidigare nämnts fann Carlsten et al (1974) att flertalet trivdes bättre med sin yrkessysselsättning jämfört med trivseln i grundskolans högstadium.

Sammanfattningsvis ser man av ovanstående resultat avseende kortutbildades arbetslivserfarenheter att kortutbildade främst är sysselsatta inom arbetaryrken, där låg eller ingen yrkesutbildning krävs. Trivseln med yrkessysselsättningen tycks vara god.

Framtidsplaner

Bland dem som gick ut i förvärvslivet direkt efter grundskolan hade ett år senare 12 % av männen och 18 % av kvinnorna planer på att börja studera enligt SCB:s undersökning (Statistiska Meddelanden, 1973). Carlsten et al (1974) redovisade framtidsplaner endast för de individer som ej hade påbörjat eller genomfört någon utbildning fyra och ett halvt år efter grundskolan. Av dessa hade bara 14 % för avsikt att övergå till

yrkesverksamhet som skulle kräva ytterligare utbildning. Sjöström (1975), som undersökte ungdomar ett år efter utgången grundskola, erhöll resultat som visade att drygt hälften av pojkarna och 34 % av flickorna hade planer på utbildning på gymnasienivå. Bland de pojkar som ingick i Rubensons (1975) undersökning sade sig 55 % vara intresserade av att delta i någon typ av utbildning, varav dock 62 % inte hade några klara planer. Rubenson kom fram till att yrkesplanerna varierar med tidigare utbildning. Bland dem med teoretisk utbildning (fackskola, gymnasium, universitet/högskola) var det hela 60 % som avsåg att byta yrke, medan det i de övriga grupperna endast var 20 %.

Intresset för vidareutbildning var starkt knutet till den aktuella yrkessituationen enligt Rubensons (1975) studie. En negativ inställning till nuvarande arbete och planer på att byta yrke hade positivt samband med intresse för vuxenutbildning. I ett flertal andra undersökningar har man också funnit att motiven för att delta i utbildning i hög grad är relaterade till arbetssituationen (se Enander, 1967; Johansson & Molander, 1969; Johnstone & Rivera, 1965). Trots att Rubensons undersökningsgrupp var relativt homogen avseende utbildningsbakgrund visade det sig att intresset för vuxenutbildning bland dem som skaffat sig teoretisk utbildning av något slag var 30 % högre än för dem med enbart sjuårig folkskola. I undersökningar av Booth (1961), Johnstone & Rivera (1965) och Knox (1965) har också fastslagits att tidigare utbildning är den enskilda faktor som har det största direkta sambandet med deltagande i vuxenutbildning. De som hade tjänstemannayrken var oftare intresserade av utbildning än de med arbetaryrken (Rubenson, 1972, 1975). Intresset för vidareutbildning gällde, enligt Rubenson (1975), främst utbildning inom det egna yrket och yrkesutbildning för nytt yrke. Intresset för teoretiska studier var lågt. Det främsta motivet för att vilja studera var utsikterna till högre inkomst. Möjligheterna att få (a) ett mera självständigt arbete, (b) ett arbete som bättre passar för många och (c) tryggare arbetsförhållanden betonades också. Av de icke yrkesrelaterade motiven var det främst önskan att bli mer allmänbildad som hängde samman med utbildningsintresse. När det gäller begåvning visade Rubensons resultat inga större skillnader mellan dem som var intresserade respektive ointresserade av vidareutbildning. Johansson och Molander (1969) liksom Husén (1969) erhöll dock resultat som tyder på att de som deltar i vuxenutbildning är mer begåvade än de som ej deltar.

Av de relaterade undersökningens resultaten framgår att det finns ett ganska stort intresse hos de kortutbildade för vidareutbildning och främst då yrkesrelaterad sådan. Intresset för teoretiska studier har genomgående visat sig vara lågt liksom också deltagandet. För ytterligare studium av forskningen kring kortutbildade hänvisas till Rubenson (1972, 1975), som där redovisat en omfattande litteraturgenomgång.

METOD

Datainsamling

Undersökningspopulation

Populationen definierades som de individer vilka i slutet av åk 9 i grundskolan uppgav att de ej ämnade fortsätta studera inom ungdomsskolan (dvs yrkesskola, fackskola, gymnasium). Denna information

erhölls från en enkät som eleverna besvarat inom ramen för Örebroprojektet (Yrkesenkät-Utbildning 1968). I Tabell 1 ges en komprimerad sammanställning av svaren på den fråga (Fråga 12) som utgjorde underlag för definitionen av populationen i denna studie (NEJ-gruppen i tabellen). Som framgår av tabellen ämnade ca 18 % av hela årsklassen ägna sig åt något annat än studier efter grundskolan. Detta gällde i större utsträckning för flickor (21 %) än för pojkar (14 %).

Tabell 1. Fördelning av det totala antalet individer i åk 9 (1968) med avseende på om de avsåg påbörja någon utbildning efter grundskolan. NEJ-gruppen utgör populationen för denna studie.

Påbörja någon utbildning	Pojkar		Flickor		Totalt	
	N	%	N	%	N	%
JA ^x	359	85.7	305	78.6	664	82.3
NEJ ^{xx}	60	14.3	83	21.4	143	17.7
	419	100.0	388	100.0	807	100.0

^x Gå på gymnasieskola; ekonomisk, teknisk, social 2-årig linje eller annan linje eller på 3- eller 4-årig linje.

^{xx} Börja arbeta, gå som elev eller praktikant på arbetsplats, vet inte, något annat.

Den aktuella årskullen, som således avslutade grundskolan år 1968, tillhör Örebroprojektets sk pilotgrupp. Populationen utgjordes av 143 personer, 60 män och 83 kvinnor, som vid det aktuella undersökningstillfället år 1975 var ca 23 år gamla.

Frågeformuläret

Konstruktion. Frågeformuläret var således avsett för de ungdomar som i åk 9 i grundskolan angav att de ej ämnade fortsätta någon utbildning inom ungdomsskolan. Syftet var att kartlägga dessa ungdomars aktiviteter efter grundskolan, speciellt med hänsyn till studie- och yrkesval. För att möjliggöra en så hög svarsfrekvens som möjligt styrdes frågeformulärskonstruktionen bl a av följande riktlinjer:

- (a) Frågorna skulle vara så få som möjligt.
- (b) Frågorna skulle vara entydigt och språkligt enkelt formulerade.
- (c) Frågeformuläret skulle i övrigt göras attraktivt att besvara, med avseende på t ex design, färgsättning, svarsutrymme.

Innehåll. I den slutliga versionen kom frågeformuläret att bestå av 12 specifika frågor samt en fråga om synpunkter på formuläret samt kompletteringar (se Bilaga 1). Nio frågor hade sk bundna svarsalternativ och de övriga sk öppna. Samtliga frågor bedömdes nödvändiga för en tillfredsställande grov kartläggning av (a) gruppens tidigare, nuvarande och planerade studie- och yrkesaktiviteter samt (b) upplevel-

ser av skoltiden, nusituationen och framtiden. Frågorna kan kategoriseras i följande områden med avseende på den tidsmässiga avtäckningen:

- (1) Upplevelse av grundskoletiden (Fråga 9)
- (2) Studie- och yrkesaktiviteter efter grundskolan (Fråga 1, 2, 3)
- (3) Nuvarande (hösten 1975) studie- och yrkesaktiviteter samt upplevelse av nusituationen (Fråga 4, 5, 6, 7, 8, 12)
- (4) Planerade studie- och yrkesaktiviteter samt förväntningar på framtiden (Fråga 10, 11, 12)

Procedur

Sökning av adresser. Personerna i den aktuella undersökningsgruppen hade tidigare deltagit i Örebroprojektets undersökningar, senast i åk 9 i grundskolan. Inom Örebroprojektet förelåg således registerkort för personerna med uppgifter om namn och födelsedata. De mest aktuella adressuppgifter som förelåg var från 1965, då eleverna gick i åk 6 i grundskolan. Utgångspunkten för vår spårning av elevernas adresser var därför tio år gamla uppgifter om mantalsskrivningsort i den mån individerna gått åk 6 i Örebro. Dessutom kunde man anta att eleverna var skrivna i Örebro län år 1968. Den senaste kontakten Örebroprojektet haft med individerna var alltså för sju år sedan, en lång tidsperiod, under vilken man kunde förutsätta att flertalet av individerna bytt adress inom Örebro eller flyttat till andra orter.

Mot bakgrund av dessa förutsättningar ansågs det inte meningsfullt att använda tidigare adressdata som utgångspunkt för en uppspårning av individerna. I stället användes ett tillvägagångssätt som var baserat på Statistiska Centralbyråns (SCB) register över totalbefolkningen i Sverige, varifrån bl a aktuella adressuppgifter kan erhållas om personen är mantalsskriven i Sverige. Den information som krävs för att erhålla sådana uppgifter är individens fullständiga personnummer. Uppspårningen av adresser kom således att innehålla i princip följande moment:

(1) Framtagning av individernas fullständiga personnummer. Det fullständiga personnumret, som det förekommer i SCB's register, består av 11 siffror, nämligen Sekelsiffra (siffra 1), Födelseår (siffra 2-3), Födelsemånad (siffra 4-5), Födelsedag (siffra 6-7), Födelsennummer (siffra 8-10) och Kontroll-siffra (siffra 11). Av dessa siffror var Sekelsiffran konstant (= 9) för samtliga personer, då alla var födda på 1900-talet. Siffrorna 2-7, dvs födelsedata, erhöles från Örebroprojektets registerkort från åk 6 och 9 i grundskolan. Födelsennummer (siffra 8-10) erhöles för 95 av de 143 personerna direkt från Örebroprojektets registerkort från åk 6 och 9. Kontroll-siffran (siffra 11) erhöles sedan för dessa 95 individer genom beräkning för hand enligt given formel för kontroll-siffrans framräknande. För de 48 personer, där uppgift om födelsennummer saknades, utnyttjades i första hand registret vid Länsstyrelsen i Örebro län. Således tillsändes kommissionären där en lista med namn och kända födelsedata för de 48 personer vars födelsennummer var okända. För ett fåtal personer som ej kunde återfinnas i Länsstyrelsens register prövades registret vid Skoldirektionen i Örebro och slutligen Pastorsexpeditionernas register. Vid sistnämnda alternativ var utgångspunkten den församling individen tillhörde i åk 6 och/eller åk 9, vilket kunde erhållas från de adressuppgifter som fanns i Örebroprojektets register. Ovan beskrivna förfarande ledde till att fullständigt personnummer

erhölls för alla personer i populationen.

(2) Utnyttjande av SCB's register för framtagning av aktuella adressuppgifter. SCB har ett centralt register, Registret över totalbefolkningen (RTB), där samtliga i Sverige kyrkobokförda personer finns registrerade. Genom SCB's sk ID-rutin föreligger möjligheter att, efter tillstånd, erhålla uppgifter ur RTB-registret. För den aktuella undersökningen erhöles, efter både muntliga och skriftliga kontakter, tillstånd att erhålla vissa data ur RTB-registret för forskningsändamål. Som indata till ID-rutinen användes fullständigt personnummer för aktuella individer samt ett kundnummer. De personnummer, som således erhöles enligt (1) ovan, stansades på hålkort (1 kort per individ) och sändes till SCB för bearbetning i ID-rutinen. Utdata erhöles dels på etikett, dels på lista. Etiketterna klistrades sedan direkt på de kuvert som skulle tillsändas personerna. På etiketten erhöles följande uppgifter: Namn, Bostadsadress och Postanstalt med postnummer. På lista erhöles: Namn (sedan 1968 hade flera bytt namn), Personnummer, Bostadsadress, Postanstalt med postnummer och Läns-, kommuns-, församlingstillhörighet. För fyra personer erhöles inga uppgifter, vilket kan innebära att personen avlidit, personen avflyttat till utlandet eller personnumret är felaktigt. Efter ett omfattande arbete erhöles också uppgifter om de återstående fyra personerna. I första hand kontaktades pastorsexpeditionerna (som har register baserade på efternamn) vid de församlingar personerna tillhörde 1965, varigenom framkom att personnumren varit felaktiga i två fall. Om personen fortfarande ej var mantalsskriven i församlingen erhöles genom pastorsexpeditionens avflyttningsregister uppgifter om den adress personen flyttat till. Den "nya" församlingen kontaktades och på detta sätt upprepades förfarandet tills individen spårats. På detta sätt framkom att, av de fyra aktuella personerna, en hade avlidit, en avflyttat till utlandet, två var mantalsskrivna i Sverige (de med felaktigt personnummer). Ovan beskrivna procedur ledde således till att, med undantag för den avlidne, aktuella adresser kunde erhöles för alla personer i populationen.

På basis av erhölesna uppgifter gjordes en översikt av personernas geografiska fördelning med avseende på mantalsskrivningsort. Översikten presenteras i Tabell 2. Som framgår av tabellen var personerna (i juni 1975) utspridda på 11 län (1 person utomlands) och 30 olika mantalsskrivningsorter.

Distribuering av frågeformulär. Data samlades in med postalenkät. Tillstånd från Datainspektionen hade dessförinnan sökts och erhöles eftersom data skulle bearbetas maskinellt. Tre postala påminnelser utsändes. Mellan andra och tredje påminnelserna utfördes en telefonpåminnelse, då personerna också gavs tillfälle att besvara enkäten per telefon.

I början av september utsändes formulär till samtliga i undersökningsgruppen. Utsändningen innehöll, förutom formuläret, ett följebrev (se Bilaga 2a) och ett frankerat svarskuvert. Till den utomlands bosatte bifogades internationell svarskupong. Följebrevet (a) angav syftet med undersökningen (b) betonade vikten av att så många som möjligt svarade, (c) gav garanti för att ingen utomstående fick ta del av svaren och (d) angav att Datainspektionen givit sitt tillstånd. En del för-

Tabell 2. Fördelning av undersökningspopulationen på mantalsskrivningslän (juni 1975)

Län	N
Örebro län	123
Örebro stad 101	
Övriga orter 22	
Värmlands län	2
Västmanlands län	1
Uppsala län	1
Stockholms län	7
Östergötlands län	1
Göteborgs och Bohus län	1
Hallands län	1
Malmöhus län	2
Kristianstads län	1
Västernorrlands län	1
Utomlands	1
Totalt	142

sändelser returnerades av postverket. Via länsdataregister, pastors-expeditioner, tidigare ÖP-register och föräldraadresser (från Föräldraenkät 1968, där bl a föräldrars namn, adress, tel nr och yrke är angivna) spårades på samma sätt som tidigare beskrivits aktuella vistelseorter för respektive individ. Till samtliga dessa individer sändes ånyo formulär.

Efter 2 veckor utsändes första påminnelsen. Den innehöll, liksom alla påminnelseutsändningarna, formulär, följebrev och frankerat svarskuvert. För varje påminnelse formulerades respektive följebrev om med successivt starkare vädjan om, och större betoning av, betydelsen av deras svar (se Bilaga 2b-d). Första påminnelsen utsändes som expressbrev. Avsikten med expressutdelningen var att höja svarsfrekvensen (se Scott, 1961).

Den andra postala påminnelsen sändes ut efter ytterligare ca 2 veckor men utan expressutdelning.

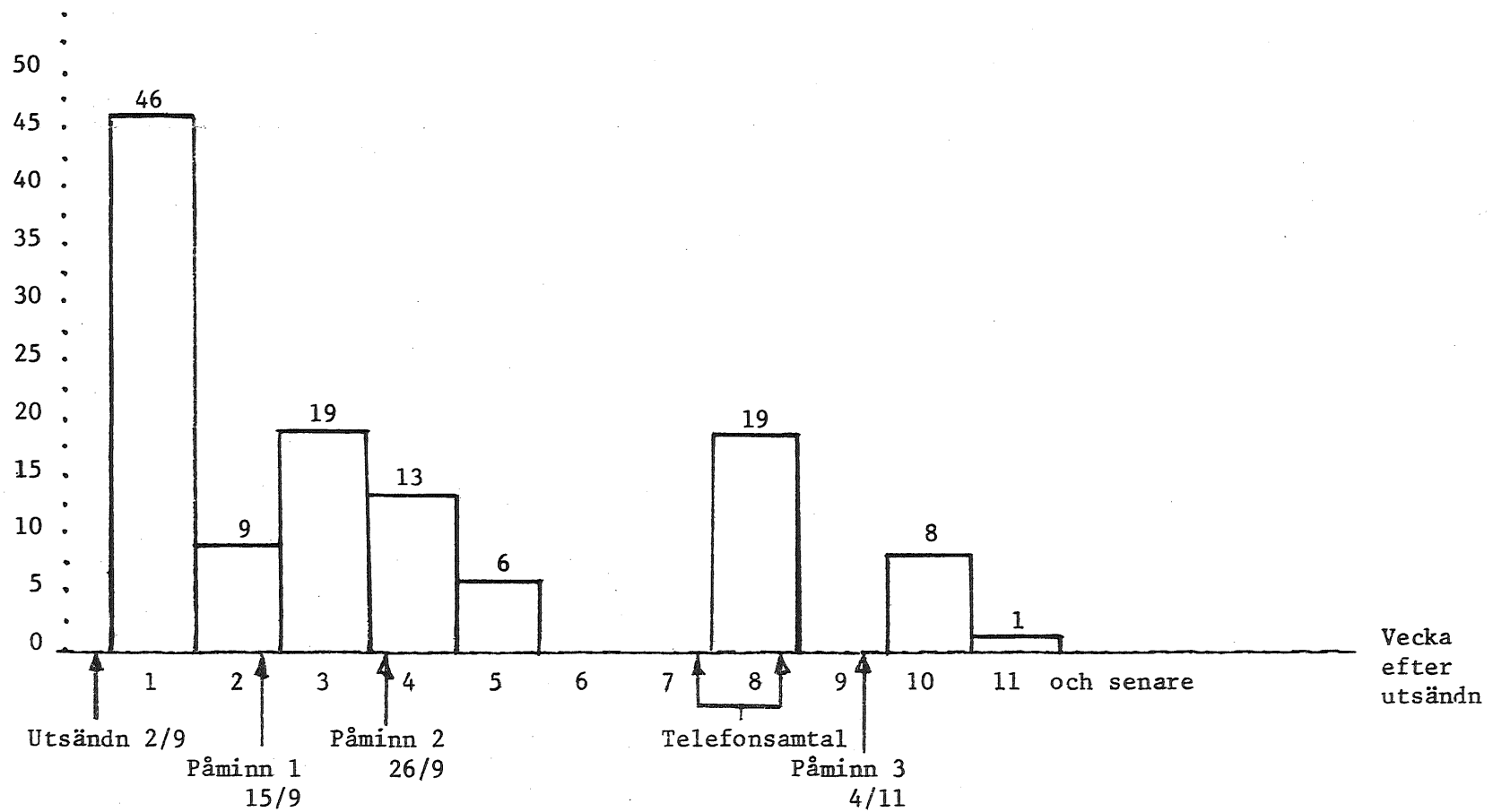
Under en vecka i slutet av oktober utfördes vid fyra tillfällen telefonpåringningar till dem som ännu ej besvarat enkäten. Med anledning av att så många troligtvis arbetade skedde telefonintervjuerna under kvällstid. Telefonnummer söktes för 52 individer. Av dessa lyckades vi spåra telefonnummer till 32 med hjälp av telefonkatalog, televerkets nummerregister och föräldrakontakt (genom ovannämnda föräldraenkät).

En tredje och sista påminnelse sändes ut i början av november.

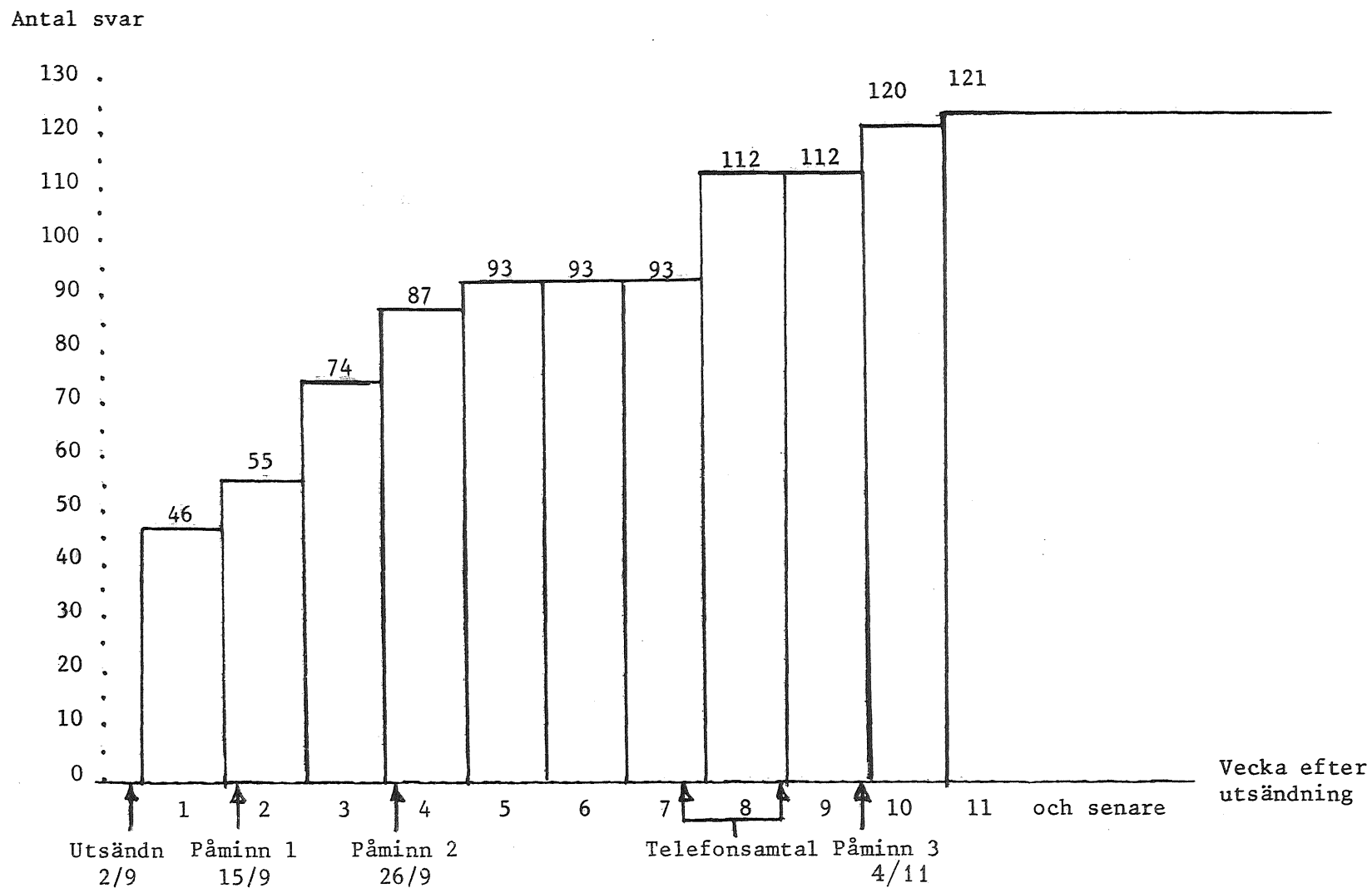
Inkomna svar. Fördelning över inkomna enkätsvar över tid redovisas i Figur 1 (absoluta frekvenser) och i Figur 2 (kumulativa frekvenser). Som framgår av figurerna var svarsfrekvensen högst

Figur 1. Fördelning av inkomna svar över tid (absoluta frekvenser)

Antal svar

Figur 2. Fördelning av inkomna svar över tid (kumulativa frekvenser)

första veckan efter utsändningen och visade dessutom toppar veckan efter varje påminnelse. I Tabell 3 redovisas en översikt av svarsfrekvensen med avseende på typ av utsändning/påminnelse. Som framgår

Tabell 3. Fördelning över inkomna svar

Utsändn och påminnelser	N i resp utskickn	N inkomna svar	% av N i resp utsändning	% av total	Kum % av total
Utsändning	143	50	35.0	35.0	35.0
Påminnelse 1	93	25	26.9	17.5	52.5
Påminnelse 2	68	18	26.5	12.6	65.1
Påminnelse tel	32	19	59.4	13.3	78.4
Påminnelse 3	31	9	29.0	6.3	84.6
Totalt		121		84.6	

av tabellen gav den 1:a utsändningen den högsta svarsfrekvensen (35 %) räknat som procent av totala populationen. Om man däremot beräknar svarsfrekvensen i procent av antalet personer som kontaktades vid respektive utsändning/påminnelse framgår att telefonpåminnelsen gav den högsta svarsfrekvensen (59 %). Datas amlingen gav till resultat att 121 av de 143 personerna i populationen besvarade frågeformuläret på ett sådant sätt att svaren kunde utnyttjas för databearbetning. Totala procentuella svarsfrekvensen var således 85 %, vilket kan betraktas som ett mycket tillfredsställande resultat. Dessutom erhöles ytterligare några svar som ej var användbara för vidare analys. Det måste naturligtvis också påpekas att det för dem som besvarat formuläret förelåg svarsbortfall på enstaka frågor, s k internt bortfall.

Att svarsfrekvensen måste betecknas som mycket tillfredsställande är delvis beroende av bl a följande bakgrundsfaktorer:

- Populationen som undersöktes borde rimligen vara lågt motiverad att besvara frågor om utbildning, eftersom gruppen består av dem som ej ämnade fortsätta studera efter grundskolan.

- Gruppen hade ej varit i kontakt med Örebroprojektet sedan 1968, dvs en tidsperiod på ca 7 år.

- Utgångsläget var relativt dåligt beträffande möjligheterna att komma i kontakt med personerna, då bl a inga aktuella adressuppgifter förelåg vid undersökningens början.

- Den vid tidpunkten aktuella debatten i massmedia om hotet av inkräktande på den personliga integriteten i samband med lämnande av personuppgifter borde rimligen ha ökat motståndet hos personerna att lämna uppgifter om sig själva.

De faktorer som kan anses ha bidragit till att bortfallet blev så förhållandevis litet kan bl a ha varit följande:

- I de tidigare kontakterna med gruppen kan Örebroprojektet ha byggt upp ett förtroende för projektet som trots det långa uppehållet ändå fanns kvar.

- Vid detta undersökningstillfälle, liksom vid tidigare tillfällen, har personerna fått en omfattande information om projektet.

- Ett intensivt arbete, omfattande ett flertal informationskällor, lades ned på att uppspåra samtliga personer i populationen - och detta lyckades också till 100 %.

- Frågeformuläret hade gjorts så attraktivt som möjligt att besvara; det innehöll t ex få frågor och var ej tidskrävande att besvara; språket var enkelt; färgsättningen var iögonfallande (klarblå); gott om utrymme, etc.

- Som kompletterande metod till postal påminnelse, för dem som efter en tid ej besvarat formuläret, användes personlig kontakt per telefon, vilket gav hög svarsfrekvens. Dessutom användes expressutdelning vid en postal påminnelse. Båda dessa metoder har i tidigare enkätstudier visat sig höja svarsfrekvensen (se Rubenson, 1975; Scott, 1961).

Som sammanfattning av datainsamlingen ges i Tabell 4 en översikt av population, undersökningsgrupp och bortfall uppdelat på kön. Under-

Tabell 4. Population, undersökningsgrupp och bortfall

	Population		Undersökn. grp		Bortfall		% av Population	
	N	%	N	%	N	%	Unders. grp	Bortfall
Pojkar	60	42.0	48	39.7	12	54.5	80.0	20.0
Flickor	83	58.0	73	60.3	10	45.5	88.0	12.0
Totalt	143	100.0	121	100.0	22	100.0	84.6	15.4

sökningsgruppen är definierad som de (121) personer som besvarade åtminstone enkätens centrala frågor. Bortfallet är definierat som de som tillhör populationen men ej undersökningsgruppen. Som framgår av tabellen består populationen av fler kvinnor än män och denna skillnad är ytterligare markerad i undersökningsgruppen. Detta innebär således att bortfallet för män (20 %) är procentuellt klart större än för kvinnor (12 %).

Datakodning

Förutsättningar

Föreliggande data härrör från ett undersökningstillfälle inom ett longitudinellt projekt. Uppföljningsstudier på denna undersökningsgrupp är planerade. Kodningssystemet gjordes därför enkelt och med entydiga kategoriseringar för att underlätta kodningsarbetet vid kommande datainsamlingar och möjliggöra jämförelser över tid. I den mån frågorna överensstämde med tidigare enkätfrågor inom Örebroprojektet har de kodats på samma sätt som vid tidigare tillfällen. Enkätens frågor kan inordnas under fyra huvudrubriker med avseende på kodningsaspekten:

(1) Studie- och yrkesaktiviteter från det ungdomarna gick ut grundskolan 1968 fram till undersökningstillfället.

(2) Individernas nuvarande situation (vid undersökningstillfället)

(3) Personernas framtidsplaner och upplevelse av framtiden

(4) Läns- och kommuntillhörighet.

1. Tidigare studie- och yrkesaktiviteter

Detta område kartlades genom Frågorna 1, 2, 3 och 9. Frågornas innehåll kan indelas i:

- genomgångna skolor
- år, då personerna gick ut respektive skola
- genomgångna utbildningar och kurser
- år, då personerna var klara med resp utbildning eller kurs
- antal genomgångna utbildningar och kurser
- arbeten som individen haft efter grundskolan (med angivet yrkesområde och den utbildningsnivå yrket kräver)
- trivsel i grundskolan.

Vid kodningen av genomgångna skolor har svarsalternativen enligt enkäten följts (se Bilaga 1). Dock har det öppna svarsalternativet ersatts med ett fast "Icke traditionell högskola". Med "Icke traditionell högskola" menas de utbildningsvägar som ligger på det gymnasiala stadiet men ej inom gymnasieskolan och som enligt U68 skall räknas till högskoleutbildningar. Formellt krävs för inträde till dylik utbildning endast genomgången grundskola till skillnad från de traditionella högskoleutbildningarna, där det krävs avslutad gymnasial utbildning för inträde. Exempel på icke traditionella utbildningar är arbetsterapeut-, sjukgymnast-, sjuksköterske- och förskolläro-utbildning. Ett problem vid kodningsarbetet var att sedan det senaste undersökningstillfället (1968) har de skolor som betecknats fackskola, yrkesskola och folkhögskola uppgått i den nya gymnasieskolan. Frågeformuläret har kvar de gamla beteckningarna. Treårig teoretisk gymnasieutbildning har kodats som gymnasium. Tvååriga teoretiska linjer inom nya gymnasieskolan har räknats till fackskola. Som yrkesskola har kodats yrkesutbildningar med en utbildningstid på minst 1 år inom gymnasieskolan.

Kategorier vid kodningen av genomgångna utbildningar och kurser var de i Fråga 2 (se Bilaga 1) angivna plus kategorierna "Fackliga kurser" och "Kurser och yrkesutbildningar inom gymnasieskolan med utbildningstid mindre än 1 år".

Kodningen av de jobb (yrken) individen haft gjordes enligt en tresiffrig kod som tidigare använts inom Örebroprojektet (se t ex Dunér, 1972). Den första siffran i koden anger yrkesområde. Yrkesområdena är uppdelade i nio kategorier:

1. Tekniskt - Naturvetenskapligt
2. Industri - Hantverk
3. Kontor - Organisation
4. Handel - Ekonomi
5. Kommunikation, Militär
6. Friluft, Jord, Djur
7. Kontakt, Service
8. Djupkontakt, Vård
9. Skapande - Konstnärligt

Den andra siffran i koden anger specifikt yrke inom yrkesområdet. Siffran anger för de vanligaste yrkesalternativen ett specifikt yrke, medan de ovanliga sammanförts i en kategori. Den tredje siffran anger den utbildningsnivå yrket i fråga kräver. Utbildningsnivån kategoriserades enligt den 7-gradiga skala som utvecklats inom Örebroprojektet (Magnusson, Dunér & Beckne, 1967). Utbildningsnivån för de personer som gick som elev eller praktiserade kodades som ej yrkesutbildade.

Upplevd trivsel i grundskolan kodades enligt en fyrgradig skala, där 4 står för alternativet "nästan alltid" (se Bilaga 1).

2. Nuvarande situation

Frågorna 4, 5, 7, 8 och 12 (se Bilaga 1) behandlade ungdomarnas aktuella situation. Innehållet i dessa frågor kan indelas i:

- nuvarande sysselsättning
- omfattning av arbete - tim/vecka
- omfattning av studier - tim/vecka
- nuvarande arbete - arbetsområde, utbildningsnivå jobbet kräver
- upplevda möjligheter att få fortsätta med samma sorts arbete (4-gradig skala)
- pågående studier
- trivsel med arbete (5-gradig skala)
- trivsel med studier (5-gradig skala)
- upplevelse av att kunna styra och påverka nuvarande situation (5-gradig skala)

Kodningskategorier för nuvarande sysselsättning var:

1. arbetar
2. studerar
3. arbetar/studerar
4. arbetslös
5. hemarbetande (hemmafru)
6. tjänstledig p g a graviditet
7. övrigt

Praktik nödvändig för inträde till utbildning har kodats både som studier och arbete. Nuvarande arbete har kodats enligt Örebroprojektets tresiffriga kod, som tidigare beskrivits. Om individen hade mer än ett arbete kodades endast det arbete som varit det huvudsakliga.

En fyrgradig skala användes vid kodningen av upplevda möjligheter att få fortsätta med samma sorts arbete. Siffran 4 står för alternativet "stora" (se vidare Bilaga 1).

Pågående studier kodades enligt kategorierna:

1. minst 1-årig yrkesutbildning inom gymnasieskolan
2. folkhögskola
3. gymnasium
4. icke traditionell högskola
5. universitets- och högskolestudier
6. kurser och utbildningar inom gymnasieskolan, som är kortare än 1 år
7. yrkesutbildning hos arbetsgivare

8. kurs anordnad av studieförbund
9. övrigt (t ex olika hobbyinriktade kurser)

En femgradig skala användes för kodning av trivsel med nuvarande arbete resp studier, där siffran 5 står för "bra" (se vidare Bilaga 1).

3. Framtidsplaner och upplevelse av framtiden

Formulärets tre sista frågor (10, 11, 12) behandlade framtidsaspekten. Frågornas innehåll kan här delas in i:

- studieplaner för den närmaste framtiden
- årsangivelse för planerade studier
- antal planerade kurser
- intresse av att gå olika typer av utbildningar
- upplevelse av att kunna styra och påverka framtiden (5-gradig skala)

Planerade kurser och utbildningar kodades enligt samma nio kategorier som pågående utbildning (se ovan).

Beträffande Fråga 11, där individerna fick ange intresse för olika utbildningar, har en 3-gradig skala använts vid kodningen, där siffran 3 anger "Mycket intresserad" (se vidare Bilaga 1). Varje utbildningstyp har kodats för sig.

4. Läns - och kommuntillhörighet

Detta har kodats enligt SCB:s system. Koden är fyrsiffrig, där de två första anger län och de två sista kommun (se Bilaga 5). De individer som var bosatta utomlands har kodats med 9999. Individernas läns- och kommuntillhörighet kodades vid två tidpunkter, dels i juni 1975 efter uppgifter från Statistiska Centralbyrån, dels under hösten 1975 efter adressuppgifter angivna på frågeformuläret.

Databearbetning och Redovisning

Analysmetoder

Enkla deskriptiva analyser av undersökningsgruppens svar på respektive fråga utfördes. Huvudsakligen har svaren redovisats i form av frekvenstabeller där de relativa frekvenserna beräknades som procent av antalet personer som besvarat frågan. För vissa frågor där data kunde anses ligga på intervallskalenivå (Fråga 6, 8, 9, 11, 12) redovisas också aritmetiskt medelvärde (M) och standardavvikelse (SD).

Uppdelning på kön

Då tidigare undersökningar om studie- och yrkesval påvisat klara könsskillnader (se t ex Barnett, 1975; Dunér, 1972; Goodale & Hall, 1976; Magnusson et al, 1975) genomfördes analyserna här också för varje kön separat. Inga signifikansprövningar utfördes då undersökningen är att betrakta som en populations- snarare än en stickprovsundersökning.

Uppdelning på individ- och gruppnivå

För vissa frågor har de bundna svarsalternativen ej varit ömsesidigt uteslutande (t ex Fråga 1: "Vilka skolor har du blivit klar med?") och för vissa öppna frågor har flera svar varit möjliga (t ex Fråga 3: "Vilka jobb har du haft efter grundskolan?"). I dessa fall har resultaten redovisats på två sätt, här benämnt "individnivå" och "gruppnivå". Redovisningen på individnivå innebär att den enskilde individens kombination av svarsalternativ (t ex olika genomgångna skolor) framgår och procenttalen är då beräknade på antalet individer i undersökningsgruppen. Redovisningen på gruppnivå ger inte denna information utan endast antal svar för varje alternativ, och procenttalen är då beräknade på antalet avgivna svar. Är man t ex enbart intresserad av hur stor procent av gruppen som genomgått Folkhögskola ger redovisningen på gruppnivå svaret, men är man också intresserad av om personerna som genomgått Folkhögskola har andra typer av skolutbildningar, framgår detta av redovisningen på individnivå. Förutsatt att någon person angivit mer än ett svarsalternativ på en fråga innehåller redovisningen på gruppnivå fler observationer än på individnivå.

Redovisning

Resultatredovisningen är gjord på två olika sätt för att underlätta för läsaren att snabbt få en överblick av huvudresultaten men samtidigt ha möjlighet att göra mer detaljerade studier. Således presenteras resultaten ganska detaljerat i form av tabeller och kommentarer i avsnittet RESULTAT. Dessutom ges en punktvis sammanfattning av huvudresultaten under olika rubriker i avsnittet RESULTATSAMMANFATTNING.

RESULTAT

Tidigare Studie- och Yrkesaktiviteter

Tidigare studier

Grundskolan. Som tidigare framgått rör denna undersökning de individer i Örebroprojektets sk pilotgrupp som sista året i grundskolan uppgav att de ej avsåg att fortsätta studera. Grundskoletiden för deras del avslutades våren 1968 då de gick ut åk 9. För att få en viss bakgrund till den information som inhämtades i den här aktuella undersökningen fanns i frågeformuläret också en retrospektiv fråga om trivseln i grundskolan. Hur svaren fördelade sig kan avläsas i Tabell 5. Av tabellen framgår att majoriteten av undersökningsgruppen (63 %) hade en retrospektiv upplevelse av grundskolan som var övervägande positiv. Detta får betraktas som en stor andel om man betänker att det rör sig om individer som inte avsåg att fortsätta studera. Pojkarna tycks ha trivts bättre än flickorna; drygt 40 % av flickorna uppgav att de sällan eller aldrig trivdes i grundskolan mot 30 % för pojkarna.

Övriga skolor. Vilka skolor har personerna genomgått sedan de lämnade grundskolan? Svaret ges i Tabell 6. Tabellen är beräknad på gruppnivå och visar i det här fallet endast fördelningen av respektive skoltyp som ungdomarna genomgått. Längre fram redovisas

Tabell 5. Fördelning (samt M och SD) av svar på frågan "Trivdes du i grundskolan?" (Fråga 9)

Svar	Pojkar		Flickor		Totalt	
	N	%	N	%	N	%
1. Nästan aldrig	4	8.5	9	13.2	13	11.3
2. Sällan	10	21.3	20	29.4	30	26.1
3. För det mesta	29	61.7	31	45.6	60	52.2
4. Nästan alltid	4	8.5	8	11.8	12	10.4
	47	100.0	68	100.0	115	100.0
M	2.70		2.56		2.61	
SD	0.75		0.87		0.83	

Tabell 6. Fördelning på gruppnivå av genomgångna skolor efter grundskolan (Fråga 1)

	Pojkar		Flickor		Totalt	
	N	%	N	%	N	%
Yrkesskola	10	50.0	13	40.6	23	44.2
Fackskola	3	15.0	8	25.0	11	21.1
Folkhögskola	1	5.0	4	12.5	5	9.6
Gymnasium (3-årig teoretisk linje)	5	25.0	4	12.5	9	17.3
Icke trad. högskola	-	-	2	6.3	2	3.8
Högskola	1	5.0	1	3.1	2	3.8
	20	100.0	32	100.0	52	99.8

motsvarande data på individnivå, vilket betyder att den enskilde individens studieväg framgår.

Den skoltyp som var mest frekventerad för båda könen var yrkesskola (44 % av dem som genomgått någon skola), därefter fackskola när det gäller flickorna medan för pojkarna gymnasium kommer på andra plats. (Här används de gamla beteckningarna yrkesskola etc som var aktuella för den här gruppen ungdomar. Först några år efter att dessa ungdomar lämnade grundskolan genomfördes den nya gymnasieskolan i Örebro.) Två individer har bakom sig icke traditionell högskoleutbildning. Ytterligare några (2 st) individer har genomgått universitets- eller högskoleutbildning, vilket innebär att de studerat praktiskt taget hela tiden efter grundskolans slut. Det är anmärkningsvärt med tanke på att dessa ungdomar sista terminen i grundskolan uppgav att de ej hade några planer på fortsatta studier. Över huvud taget måste studieaktiviteten betecknas som hög med tanke på gruppens

definition. Detta bekräftas också i Tabell 7, som speglar varje enskild individs skolgång efter grundskolan, och i Tabell 8, som ger en sammanfattning med avseende på antal genomgångna skolor. Dessa tabeller är således beräknade på individnivå.

Tabell 7. Fördelning på individnivå avseende antal och typ av genomgångna skolor efter grundskolan (Fråga 1)

Antal skolor	Typ av skolor	Pojkar		Flickor		Totalt	
		N	%	N	%	N	%
0		30	62.5	50	68.5	80	66.1
1	Yrkesskola	9	18.8	7	9.6	16	13.2
	Fackskola	3	6.3	5	6.9	8	6.6
	Folkhögskola	-	-	1	1.4	1	0.8
	Gymnasium (3-årig teor linje)	4	8.3	2	2.7	6	5.0
	Icke-trad. högskola	-	-	1	1.4	1	0.8
	Högskola	-	-	-	-	-	-
2	Yrkesskola+fackskola	-	-	1	1.4	1	0.8
	Yrkesskola+folkhögskola	1	2.1	2	2.7	3	2.5
	Yrkesskola+gymnasium	-	-	1	1.4	1	0.8
	Fackskola+högskola	-	-	1	1.4	1	0.8
	Gymnasium+högskola	1	2.1	-	-	1	0.8
3	Yrkesskola+fackskola+ +gymnasium	-	-	1	1.4	1	0.8
	Yrkesskola+folkhög- skola+icke-trad. högskola	-	-	1	1.4	1	0.8
		48	100.1	73	100.2	121	99.8

Tabell 8. Sammanfattning av fördelning på individnivå avseende antal genomgångna skolor efter grundskolan (Fråga 1)

Antal skolor	Pojkar		Flickor		Totalt	
	N	%	N	%	N	%
0	30	62.5	50	68.5	80	66.1
1	16	33.3	16	21.9	32	26.4
2	2	4.2	5	6.8	7	5.8
3	-	-	2	2.7	2	1.7
Totalt	48	100.0	73	99.9	121	100.0

Det framgår att ca 1/3 av undersökningsgruppen (41 st) har genomgått olika skolor sedan de lämnade grundskolan. Vanligast är att de som studerat vidare har genomgått endast en skola, i första hand yrkesskola. Flickorna redovisar större studieaktivitet än pojkarna. Det är bara två pojkar som gått mer än en utbildning mot sju (10 %) flickor.

För individer med mer än en utbildning gäller också att den senare i tiden genomgåna utbildningen var mer teoretiskt inriktad än den/de tidigare. Det förefaller således som om vidareutbildning i sig stimulerar till ytterligare utbildning i riktning mot mer krävande studieuppgifter.

Tabell 9. Fördelning av årtal då olika skolor avslutats (Fråga 1)

	1968		1969		1970		1971		1972		1973		1974		1975	
	P	F	P	F	P	F	P	F	P	F	P	F	P	F	P	F
Yrkesskola	1	1	6	1	3	4	3	1					1	1		
Fackskola					3	3	2				1		2			
Folkhögskola							1				1		2		1	
Gymnasium (3-årig teoretisk linje)							1	1	3	2				1	1	
Icke traditionell högskola												1				1
Högskola											1	1				

I Tabell 9 återfinns fördelning av individerna avseende årtal då olika skolor avslutats. Uppgifterna har visat sig osäkra och av olika skäl svårbedömbara. Dock kan nämnas att det av tabellen framgår att 13 individer påbörjade skolutbildning direkt efter grundskolans slut, trots att dessa således angett att de inte skulle fortsätta studera.

Övriga utbildningar och kurser. Under denna rubrik har sammanförts sådana övriga utbildningar och kurser som inte inrymts under föregående moment. Bortsett från "övriga" kurser, som ofta kan antas vara hobbyinriktade, rör sig de här aktuella utbildningarna och kurserna närmast om yrkesrelaterade utbildningar. Tabell 10 visar vilka utbildningar som genomgåts av undersökningsgruppen. Beräkningarna har gjorts på gruppnivå, vilket således innebär att en individ kan ha genomgått flera av de olika utbildningsalternativen.

Det vanligaste alternativet är kurs eller utbildning inom gymnasieskolan med utbildningstid på mindre än ett år (40 % av dem som genomgått någon kurs/utbildning). För pojkarnas del är yrkesutbildning hos arbetsgivare lika vanlig som utbildning inom gymnasieskolan medan det senare alternativet överväger hos flickorna. Vårdyrkesutbildningar till sjukvårdsbiträde etc, vilka ligger inom gymnasieskolan, kan vara en av anledningarna till det relativt stora utbildningsintresset här för flickornas del. Vidare har procentuellt fler flickor än pojkar gått kurser anordnade av studieförbund medan det motsatta förhållandet råder beträffande AMS-utbildning.

I konsekvens med tidigare redovisning visas i Tabell 11 de övriga utbildningar och kurser som genomgåts på individnivå. En individ visar sig ha genomgått fyra olika utbildningar och tre flickor har genomgått mer än två. Det vanligaste är dock att ha genomgått endast

Tabell 10. Fördelning på gruppnivå av övriga utbildningar och kurser som genomgått efter grundskolan (Fråga 2)

	Pojkar		Flickor		Totalt	
	N	%	N	%	N	%
Yrkesutbildning hos arbetsgivare	9	36.0	13	28.9	22	31.4
Yrkesutbildning genom fackförening	-	-	1	2.2	1	1.4
AMS-utbildning	5	20.0	2	4.4	7	10.0
Kurs anordnad av studieförbund	2	8.0	7	15.6	9	12.9
Fackliga kurser	-	-	1	2.2	1	1.4
Kurser och utbildning inom gymnasieskolan (mindre än 1 år)	9	36.0	19	42.2	28	40.0
Övriga	-	-	2	4.4	2	2.9
	25	100.0	45	99.9	70	100.0

en utbildning; över huvud taget är trenden densamma som gällde genomgångna skolor under föregående punkt. För den som endast genomgått en utbildning är yrkesutbildning hos arbetsgivare vanligast och därefter utbildning inom gymnasieskolan på mindre än ett år. I Tabell 12 ges en sammanfattning av ovanstående, med avseende på antal utbildningar, och där framgår bl a att nästan hälften av undersökningsgruppen (ca 44%) genomgått någon utbildning eller kurs av det slag varom här talats.

Tidigare arbeten

Antal yrken. Hur har undersökningsgruppens arbetssituation varit fram till undersökningstillfället? Inledningsvis redovisas i Tabell 13 fördelningen över antal yrken som individen haft inkluderat det nuvarande. Med olika yrken menas här att personen givit olika beteckningar eller beskrivningar på sina arbeten. Om individerna haft flera arbeten (arbetsgivare) inom samma yrke framgår detta ej av tabellen. Det framgår av tabellen att en individ haft upp till sju olika yrken efter avslutad grundskola. Dock är det endast relativt få (15%) som innehaft mer än tre arbeten och det vanligaste alternativet är två yrken, dvs endast ett yrke före det nuvarande. Sex individer, varav fyra flickor har över huvud taget inte arbetat sedan de slutade grundskolan.

Yrkesområde och yrkets utbildningsnivå. De arbeten undersökningsgruppen haft fördelade på yrkesområde respektive den utbildningsnivå arbetet kräver speglas i Tabellerna 14 och 15, redovisade på gruppnivå. Traditionella könsskillnader slår väl igenom när det gäller val av arbetsområde. Pojkarna har främst arbetat inom industri-hantverk, kommunikation-militär och handel-ekonomi, medan

Tabell 11. Fördelning på individnivå avseende antal och typ av övriga utbildningar och kurser som genomgått efter grundskolan (Fråga 2)

Antal utbildn	Typ av genomgångna kurser och utbildningar	Pojkar		Flickor		Totalt	
		N	%	N	%	N	%
0	Inga	27	56.3	41	56.2	68	56.2
1	Yrkesutbildn hos arb. giv	8	16.7	9	12.3	17	14.1
	Yrkesutbildn gm fackfören	-	-	-	-	-	-
	AMS-utbildning	4	8.3	2	2.7	6	5.0
	Kurs anordn av studieförb	1	2.1	2	2.7	3	2.5
	Fackliga kurser	-	-	-	-	-	-
	Kurser o utb inom gymn (mindre än 1 år)	4	8.3	9	12.3	13	10.7
	Övriga	-	-	1	1.4	1	0.8
2	2 st yrkesutb hos arb. giv	-	-	1	1.4	1	0.8
	Yrkesutbildn hos arb. giv +AMS-utbildning	1	2.1	-	-	1	0.8
	Yrkesutbildn hos arb. giv +kurs anordn av studieförb	-	-	1	1.4	1	0.8
	2 st kurser anordn av studieförbund	-	-	1	1.4	1	0.8
	Kurs anordn av studieförb +kurs el utb inom gymn. sk	1	2.1	-	-	1	0.8
	2 kurser el utb inom gymnasieskolan	2	4.2	3	4.1	5	4.1
3	Kurs el utb inom gymn. sk +kurs anordn av studieförb +facklig kurs	-	-	1	1.4	1	0.8
	3 st kurser el utb inom gymnasieskolan	-	-	1	1.4	1	0.8
4	Yrkesutbildn hos arb. giv + yrkesutb gm fackfören +AMS-utbildn+övrig utb	-	-	1	1.4	1	0.8
Totalt		48	100.1	73	100.1	121	99.8

flickorna främst återfanns inom arbetsområdena kontakt-service, djupkontakt-vård, kontor-organisation och handel-ekonomi. Tabellens absoluta tal överskrider antalet individer i undersökningsgruppen, då en del arbetat inom mer än ett arbetsområde (se redovisningen på individnivå nedan).

Beträffande utbildningsnivån på de yrken som undersökningsgruppen haft (se Tabell 15) dominerar mycket tydligt den lägsta nivån, dvs den som inte kräver någon yrkesutbildning (71 % av de individer med avseende på yrkesnivå kodningsbara tidigare yrken). Omkring 23 % av samma grupp har haft arbeten som krävt yrkesskoleutbildning. Vidare är det få som haft arbeten på högre utbildningsnivå och ingen på eftergymnasial nivå. Här liksom i Tabell 14 är data beräknade på gruppnivå.

Tabell 12. Sammanfattning av fördelning på individnivå avseende antal övriga utbildningar och kurser som genomgått efter grundskolan (Fråga 2)

Antal utbildningar	Pojkar		Flickor		Totalt	
	N	%	N	%	N	%
0	27	56.3	41	56.2	68	56.2
1	17	35.4	23	31.5	40	33.1
2	4	8.3	6	8.2	10	8.3
3	-	-	2	2.7	2	1.7
4	-	-	1	1.4	1	0.8
	48	100.0	73	100.0	121	100.1

Tabell 13. Fördelning på individnivå över antal yrken inkl det nuvarande (Fråga 3)

Antal yrken	Pojkar		Flickor		Totalt	
	N	%	N	%	N	%
0	2	4.2	4	5.5	6	5.0
1	10	20.8	21	28.8	31	25.6
2	20	41.7	19	26.0	39	32.2
3	9	18.6	18	24.7	27	22.3
4	2	4.2	7	9.6	9	7.4
5	2	4.2	3	4.1	5	4.1
6	2	4.2	1	1.4	3	2.5
7	1	2.1	-	-	1	0.8
	48	100.0	73	100.1	121	99.9

Tabell 14. Fördelning på gruppnivå över yrkesområden för tidigare yrken (Fråga 3)

Yrkesområde	Pojkar		Flickor		Totalt	
	N	%	N	%	N	%
Tekniskt-naturvetenskapl	8	12.3	7	6.5	15	8.7
Industri-hantverk	17	26.2	7	6.5	24	14.0
Kontor-organisation	5	7.7	23	21.5	28	16.3
Handel-ekonomi	13	20.0	16	15.0	29	16.9
Kommunikation, militär	14	21.5	-	-	14	8.1
Friluft, jord, djur	3	4.6	2	1.9	5	2.9
Kontakt, service	1	1.5	25	23.4	26	15.1
Djupkontakt, vård	3	4.6	25	23.4	28	16.3
Skapande, konstnärligt	1	1.5	2	1.9	3	1.7
	65	99.9	107	100.1	172	100.0

Tabell 15. Fördelning på gruppnivå över utbildningsnivåer för tidigare yrken (Fråga 3)

Utbildningsnivå	Pojkar		Flickor		Totalt	
	N	%	N	%	N	%
Akademisk utbildning	-	-	-	-	-	-
Kval utb över studentexamen	-	-	-	-	-	-
Gymnasial utbildning	1	2.0	-	-	1	0.7
Fackskoleutbildning	1	2.0	1	1.1	2	1.4
Realexamen, 9 års teor grundskola el motsvarande	2	3.9	4	4.2	6	4.1
Yrkesskoleutbildning	12	23.5	22	23.2	34	23.3
Ej yrkesutbildn, grundskola, prakt utan påbyggn	35	68.6	68	71.6	103	70.6
	51	100.0	95	100.1	146	100.1

Tabell 16. Fördelning på individnivå avseende antal tidigare yrken resp yrkesområden (Fråga 3)

Antal yrken		Antal yrkesområden								Totalt			
		0		1		2		3		4		N	%
0	P	14	100.0	-	-	-	-	-	-	-	-	14	100.0
	F	18	100.0	-	-	-	-	-	-	-	-	18	100.0
	T	32	100.0	-	-	-	-	-	-	-	-	32	100.0
1	P	-	-	19	100.0	-	-	-	-	-	-	19	100.0
	F	-	-	24	100.0	-	-	-	-	-	-	24	100.0
	T	-	-	43	100.0	-	-	-	-	-	-	43	100.0
2	P	-	-	-	-	8	100.0	-	-	-	-	8	100.0
	F	-	-	5	31.3	11	68.8	-	-	-	-	16	100.0
	T	-	-	5	20.8	19	79.2	-	-	-	-	24	100.0
3	P	-	-	-	-	1	50.0	1	50.0	-	-	2	100.0
	F	-	-	1	10.0	4	40.0	5	50.0	-	-	10	100.0
	T	-	-	1	8.3	5	41.2	6	50.0	-	-	12	100.0
4	P	-	-	-	-	2	100.0	-	-	-	-	2	100.0
	F	-	-	-	-	-	-	2	50.0	2	50.0	4	100.0
	T	-	-	-	-	2	33.3	2	33.3	2	33.3	6	100.0
5	P	-	-	-	-	1	50.0	-	-	1	50.0	2	100.0
	F	-	-	-	-	-	-	-	-	1	100.0	1	100.0
	T	-	-	-	-	1	33.3	-	-	2	66.7	3	100.0
6	P	-	-	-	-	-	-	1	100.0	-	-	1	100.0
	F	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	T	-	-	-	-	-	-	1	100.0	-	-	1	100.0

Fördelningen av individerna avseende antal tidigare yrken respektive yrkesområden redovisas på individnivå i Tabell 16. Trenden är att ju fler yrken man haft desto fler yrkesområden har man prövat på. Det innebär att de individer som exempelvis haft tre arbeten oftast också arbetat inom tre områden. Ingen individ har arbetat inom mer än fyra arbetsområden och ingen har haft mer än sex arbeten. Det vanligaste är att ha haft endast ett arbete före det nuvarande. Flickorna tenderar att ha arbetat med fler yrken och inom fler områden. Rörligheten mellan olika arbetsområden förefaller dock sammanfattningsvis ha varit relativt liten.

Fördelningen av individerna avseende antal tidigare yrken respektive de utbildningsnivåer arbetet kräver framgår av Tabell 17. Beräkningarna har gjorts endast på yrken som har kunnat utbildningsnivåbestämmas och detta är skälet till avvikelserna från föregående Tabell 16. Rörligheten mellan olika utbildningsnivåer för tidigare arbeten har

Tabell 17. Fördelning på individnivå avseende antal tidigare yrken resp de utbildningsnivåer arbetet kräver (Fråga 3)

Antal tidigare yrken med angiven utbildningsnivå		Antal utbildningsnivåer för tidigare yrken						Totalt	
		0		1		2		N	%
		N	%	N	%	N	%		
0	P	17	100.0	-	-	-	-	17	100.0
	F	21	100.0	-	-	-	-	21	100.0
	T	38	100.0	-	-	-	-	38	100.0
1	P	-	-	20	100.0	-	-	20	100.0
	F	-	-	28	100.0	-	-	28	100.0
	T	-	-	48	100.0	-	-	48	100.0
2	P	-	-	3	50.0	3	50.0	6	100.0
	F	-	-	6	46.2	7	53.9	13	100.1
	T	-	-	9	47.3	10	52.6	19	100.0
3	P	-	-	1	33.3	2	66.7	3	100.0
	F	-	-	1	16.7	5	83.3	6	100.0
	T	-	-	2	22.2	7	77.8	9	100.0
4	P	-	-	-	-	2	100.0	2	100.0
	F	-	-	3	60.0	2	40.0	5	100.0
	T	-	-	3	42.9	4	57.1	7	100.0

av tabellen att döma inte varit stor. Ingen individ har haft större rörlighet än från en nivå till en annan även om vederbörande haft upp till tre eller fyra olika yrken. Av tabellen framgår ej mellan vilka utbildningsnivåer rörligheten skett men genom enkätsvaren kan avläsas att med ett undantag hade yrkesbytet skett mellan arbeten som ej kräver yrkesskoleutbildning.

Nuvarande Situation

Nuvarande sysselsättning

Vad ägnar sig ungdomarna åt för närvarande, eller för att vara mer exakt, vid tiden för undersökningen hösten 1975? Tabell 18 visar att en övervägande majoritet (73 % av undersökningsgruppen) arbetade vid undersökningstillfället. Knappt 7 % av undersökningsgruppen (8 st) betecknade sig som studerande och hälften av dessa kombinerade stu-

Tabell 18. Nuvarande sysselsättning (Fråga 4)

	Pojkar		Flickor		Totalt	
	N	%	N	%	N	%
Arbetar	43	89.6	45	61.6	88	72.7
Studerar	2	4.2	2	2.7	4	3.3
Arbetar och studerar	3	6.3	1	1.4	4	3.3
Arbetslös	-	-	3	4.1	3	2.5
Hemarbetar	-	-	14	19.2	14	11.6
Tjänstledig (barnledig)	-	-	8	11.0	8	6.6
	48	100.1	73	100.0	121	100.0

dier med arbete. Det kan sålunda konstateras att studieaktiviteten vid tillfället i fråga, 7 år efter grundskolans slut, var låg och att de flesta var yrkesverksamma. Den tidigare relativt höga studiefrekvensen tycks ha ersatts av en övervägande yrkesverksam period för undersökningsgruppen. Nästan 20 % av flickorna redovisas som hemarbetande, 11 % som barnlediga, och 4 % som arbetslösa vid undersökningstillfället. Inga pojkar förekom i dessa tre kategorier.

Nuvarande arbete

Omfattning. Det var således en stor andel av undersökningsgruppen som arbetade vid undersökningstillfället, närmare 3/4 av gruppen. I Tabell 19 framgår omfattningen av arbetet i tid och här kan ses att det så gott som enbart (91 % av dem som arbetar) rör sig om heltidsarbete för dessa ungdomars del.

Tabell 19. Omfattning av nuvarande arbete i tid (tim/vecka) (Fråga 4)

	Pojkar		Flickor		Totalt	
	N	%	N	%	N	%
Mindre än 7 tim/vecka	1	2.2	-	-	1	1.1
8-14 tim/vecka	-	-	1	2.1	1	1.1
15-25 tim/vecka	-	-	3	6.3	3	3.2
Mer än 26 tim/vecka	-	-	3	6.3	3	3.2
Heltid	44	97.8	41	85.4	85	91.4
	45	100.0	48	100.0	93	100.0

Yrkesområde och yrkets utbildningsnivå. De arbeten ungdomarna hade vid tiden för undersökningen fördelade på yrkesområde respektive den utbildningsnivå arbetet kräver framgår av tabellerna 20 och 21. Liksom för yrkesområden för tidigare yrken (Tabell 14) ser man också här den konventionella könsfördelningen, där

Tabell 20. Fördelning av arbetsområde för nuvarande arbete

Arbetsområde	Pojkar		Flickor		Totalt	
	N	%	N	%	N	%
Tekniskt-naturvetenskapligt	7	15.6	7	12.7	14	14.0
Industri-hantverk	11	24.4	5	9.1	16	16.0
Kontor, organisation	3	6.7	11	20.0	14	14.0
Handel, ekonomi	8	17.8	9	16.4	17	17.0
Kommunikation, militär	7	15.6	1	1.8	8	8.0
Friluft, jord, djur	4	8.9	1	1.8	5	5.0
Kontakt, service	2	4.4	6	10.9	8	8.0
Djupkontakt, vård	2	4.4	15	27.3	17	17.0
Skapande, konstnärligt	1	2.2	-	-	1	1.0
	45	100.0	55	100.0	100	100.0

Tabell 21. Fördelning av utbildningsnivå för nuvarande arbete (Fråga 5)

	Pojkar		Flickor		Totalt	
	N	%	N	%	N	%
Akademisk utbildning	-	-	1	1.9	1	1.0
Kval: utb över studentexamen	-	-	-	-	-	-
Gymnasial utbildning	1	2.3	4	7.7	5	5.2
Fackskoleutbildning	3	6.8	2	3.9	5	5.2
Realexamen, 9 års teor grundskola el motsvarande	4	9.1	3	5.8	7	7.3
Yrkesskoleutbildning	15	34.1	18	34.6	33	34.4
Ej yrkesutb, grundskola praktisk utan påbyggnad	21	47.7	24	46.2	45	46.9
	44	100.0	52	100.1	96	100.0

pojkar framför allt var verksamma inom industri-hantverk, handel-ekonomi, kommunikation-militär och tekniskt-naturvetenskapliga områden. Djupkontakt-vård, kontor-organisation och handel-ekonomi är de områden flickorna främst ägnade sig åt.

Beträffande utbildningsnivån på nuvarande arbete visar Tabell 21 att något under hälften (47 %) av gruppen arbetande arbetade på den lägsta nivån, dvs den som ej kräver någon yrkesutbildning. Drygt 1/3 hade ett arbete som kräver yrkesskoleutbildning. Jämför man detta

med utbildningsnivån för tidigare yrken i Tabell 15 märks en tendens uppåt, dvs fler individer hade vid undersökningstillfället arbeten på högre utbildningsnivå än de två här nämnda lägsta nivåerna. Trots rörligheten uppåt jämfört med tidigare arbeten är det ändå ett fåtal som vid undersökningstillfället hade arbeten som kräver högre utbildning. Endast en individ hade arbete som kräver akademisk utbildning och 5 % av de arbetande (5 st) visade sig arbeta på gymnasial nivå.

Arbetsstrivsel. Hur förhöll det sig med trivseln med nuvarande arbete? Svaret ges i Tabell 22 nedan. Så mycket som 86 % av

Tabell 22. Fördelning (samt M och SD) av svar på frågan "Hur trivs du med ditt arbete?" (Fråga 8)

Svar	Pojkar		Flickor		Totalt	
	N	%	N	%	N	%
1. Dåligt	-	-	1	1.8	1	1.0
2. Ganska dåligt	1	2.1	3	5.5	4	3.9
3. Varken bra eller dåligt	5	10.6	4	7.3	9	8.8
4. Ganska bra	16	34.0	9	16.4	25	24.5
5. Bra	25	53.2	38	69.1	63	61.8
	47	99.9	55	100.1	102	100.0
M	4.38		4.43		4.40	
SD	0.77		0.99		0.89	

gruppen arbetande, ungefär lika hög procent för båda könen, uppgav att de trivdes bra eller ganska bra. Flickornas fördelning av svaren var dock mera spridd. Sammanfattningsvis var således trivseln med nuvarande arbete hög för hela gruppen.

Möjligheter till fortsatt arbete. Slutligen redovisas i Tabell 23 svaren på en fråga som rör upplevda möjligheter att få fortsätta med samma sorts arbete. Av de 97 individer som besvarat frå-

Tabell 23. Fördelning (samt M och SD) av svar på frågan "Om du har arbete, hur tror du dina möjligheter är att få fortsätta med samma sorts arbete?" (Fråga 6)

	Pojkar		Flickor		Totalt	
	N	%	N	%	N	%
1. Små	-	-	-	-	-	-
2. Ganska små	1	2.2	3	5.8	4	4.1
3. Ganska stora	10	22.2	12	23.1	22	22.7
4. Stora	34	75.6	37	71.2	71	73.2
M	3.73		3.70		3.71	
SD	0.50		0.63		0.57	

gan ser man att praktiskt taget alla (96 %) bedömde sina möjligheter att få fortsätta som stora eller ganska stora. Flickorna tenderade kanske vara aningen mindre positiva än pojkarna.

Pågående utbildning

Som tidigare framgått var det få individer som studerade vid tiden för undersökningen. I Tabell 24 visas att det rör sig om 17 individer som gick i utbildning eller någon form av kurs. Att antalet individer här inte överensstämmer med antalet studerande i Tabell 17 förklaras av att här inkluderas alla slags utbildningar, även kurser inom studieförbund och utbildning hos arbetsgivare, vilka normalt kanske inte medför att man betecknar sig som studerande. Av dessa 17 individer (14 % av undersökningsgruppen) gick ca 1/3 i utbildning ordnad av arbetsgi-

Tabell 24. Fördelning över pågående utbildningar (Fråga 7)

	Pojkar N	Flickor N	Totalt N
Utb hos arbetsgivare	5	1	6
Kurs inom studieförbund	-	2	2
Folkhögskola	-	1	1
Utb mindre än 1 år inom gymn. skolan	1	-	1
Minst 1-årig utbildn inom gymn. skolan	-	1	1
Gymnasium (3-årig teor linje)	1	-	1
Icke trad högskola	2	1	3
Universitet	1	-	1
Övrigt	-	1	1
	10	7	17

varen. Fler pojkar än flickor bedrev mer teoretiska studier på gymnasienivå eller högre och över huvud taget är det fler pojkar än flickor som befann sig i utbildning 7 år efter grundskolans slut. Dessa skillnader bör dock tolkas med försiktighet, då det här rör sig om ett litet antal individer. Av enkätsvaren kunde vidare utläsas att samtliga som betecknade sig som studerande, och som besvarade denna fråga, bedrev studier på heltid (5 st) samt att trivseln med pågående utbildning bedömdes som god av alla som besvarade frågan (7 st).

Upplevda möjligheter att kunna styra och påverka sin nuvarande situation

I Tabell 25 kan avläsas undersökningsgruppens svar på den fråga som gällde möjligheterna till påverkan och styrning av individernas nuvarande situation. Av de personer som besvarat frågan (98 st) ansåg majoriteten, drygt 2/3, att de till största eller stor del bestämmer själva. Flickorna ansåg sig dock i något mindre grad kunna styra och påverka sin nuvarande situation. Endast 13 % angav faktorer utanför individens kontroll som avgörande i denna fråga.

Tabell 25. Fördelning (samt M och SD) av svar på frågan "Hur mycket tycker du att du kan styra och påverka din nuvarande situation?" (Fråga 12)

Svar	Pojkar		Flickor		Totalt	
	N	%	N	%	N	%
1. Den bestäms helt av faktorer utanför min kontroll	-	-	1	1.8	1	1.0
2. Till största delen bestäms den av faktorer utanför min kontroll	4	9.5	8	14.3	12	12.2
3. I viss utsträckning bestämmer jag själv	7	16.7	10	17.9	17	17.3
4. Till stor del bestämmer jag själv	15	35.7	21	37.5	36	36.7
5. Till största delen bestämmer jag själv	16	38.1	16	28.6	32	32.7
	42	100.0	56	100.1	98	99.9
M	4.02		3.77		3.88	
SD	0.98		1.08		1.04	

Framtidsplaner och Förväntningar

Utbildningsplaner för den närmaste framtiden

Vilka framtida utbildningsplaner hade gruppen vid undersökningstillfället? Hade dessa ändrats sedan grundskoletiden och i så fall på vilket sätt? Tabell 26 ger svar på frågan om utbildningsplanerna för de närmaste åren. Nästan 1/3 av undersökningsgruppen (36 individer) visade sig ha planer på att gå någon utbildning, procentuellt något fler

Tabell 26. Fördelning av svar på frågan "Tänker du gå någon utbildning eller kurs inom de närmaste åren?" (Fråga 10)

Svar	Pojkar		Flickor		Totalt	
	N	%	N	%	N	%
Ja	16	34.8	20	29.0	36	31.3
Nej	8	17.4	18	26.1	26	22.6
Vet inte	22	47.8	31	44.9	53	46.1
	46	100.0	69	100.0	115	100.0

pojkar än flickor. Det kan alltså konstateras att personerna vid tiden för undersökningen var mer benägna att vilja satsa på utbildning än de var mot slutet av grundskoletiden. En stor del av gruppen, nästan hälften, var dock oviss i denna fråga.

Vilka utbildningar var det då som planerades? Tabell 27 ger information härom (på gruppnivå). Av tabellen framgår att hobbykurser och utbildningar inom gymnasieskolan på mindre än ett år var de specifika alternativ som övervägde något framför de andra. Sammanlagt

Tabell 27. Fördelning på gruppnivå över utbildningar/kurser som planeras de närmaste åren (Fråga 10)

Typ av utbildn/kurs	Pojkar		Flickor		Totalt	
	N	%	N	%	N	%
Utb hos arbetsgivare	4	28.6	-	-	4	12.1
Kurs inom studieförbund	-	-	-	-	-	-
Folkhögskola	-	-	1	5.3	1	3.0
Utb mindre än 1 år inom gymnasieskolan	1	7.1	5	26.3	6	18.2
Minst 1-årig utb inom gymnasieskolan	3	21.4	2	10.5	5	15.2
Gymnasium (3-årig teor linje)	2	14.3	-	-	2	6.1
Icke trad högskola	-	-	3	15.8	3	9.1
Universitet, högskola	2	14.3	2	10.5	4	12.1
Övrigt (hobbykurser o d)	2	14.3	6	31.6	8	24.2
	14	100.0	19	100.0	33	100.0

var det inte mindre än ca 40 % av de individer som hade studieplaner (13 personer) som planerade kortare eller längre utbildning inom gymnasieskolan. Ungefär 12 % (4 individer) planerade eftergymnasiala studier på universitet och högskola och ytterligare tre personer tänkte sig icke-traditionell högskoleutbildning. Överensstämmelsen mellan dem som i Tabell 26 sagt sig planera någon utbildning och dem som uppgett konkreta planer synes vara god.

Samma information som ovan fastän beräknad på individnivå återges i Tabell 28. Tre flickor, men inga pojkar, hade planer på mer än en utbildning eller kurs medan resten planerade endast en. Tabell 28 är baserad på hela undersökningsgruppen. Procentsiffran för högre utbildning på universitet eller högskola blir då 3 % och därtill kommer knappt 2 % som planerade icke-traditionell högskoleutbildning.

Intresse för vidare utbildning

I föregående avsnitt redovisades undersökningsgruppens mer eller mindre definitiva avsikter och planer i fråga om fortsatt utbildning. Här skall belysas det mer generella intresset för vidare utbildning av olika slag, vilket man kan anta i högre grad är frikopplat från praktiska överväganden, ekonomiska villkor och andra faktorer som påverkar den enskilde individens situation. Tabell 29, beräknad på gruppnivå, redovisar intresset för vidareutbildning. Av tabellen framgår att det star-

Tabell 28. Fördelning på individnivå över utbildningar/kurser som planeras de närmaste åren (Fråga 10)

Antal utbildn/ kurser	Typ av utbildn/kurs	Pojkar		Flickor		Totalt	
		N	%	N	%	N	%
0		34	70.8	54	74.0	88	72.7
1	Utb hos arbetsgivare	4	8.3	-	-	4	3.3
	Kurs inom studieförb	-	-	-	-	-	-
	Folkhögskola	-	-	1	1.4	1	0.8
	Utb mindre än 1 år inom gymnasieskolan	1	2.1	3	4.1	4	3.3
	Minst 1-årig utbildn inom gymnasieskolan	3	6.3	2	2.7	5	4.1
	Gymnasium (3-årig teor linje)	2	4.2	-	-	2	1.7
	Icke trad högskola	-	-	2	2.7	2	1.7
	Universitet, högskola	2	4.2	2	2.7	4	3.3
	Övrigt (hobbykurs e d)	2	4.2	6	8.2	8	6.6
2	Utb mindre än 1 år inom gymnasieskolan + + icke trad högskola	-	-	1	1.4	1	0.8
	2 st utb om mindre än 1 år inom gymn. skolan	-	-	1	1.4	1	0.8
3	-	-	-	-	-	-	-
4	Övrigt (hobbykurser e d)	-	-	1	1.4	1	0.8
		48	100.1	73	100.0	121	99.9

kaste intresset förelåg för fortsatt utbildning inom nuvarande yrke (nästan 40 %) och därefter för yrkesutbildning för att lära nytt yrke (18 %). Det framkommer vidare att nästan 12 % (10 personer) hade starkt intresse för kurser på högskolenivå. Ännu tydligare markeras det relativt starka intresset för högre utbildning om man studerar fördelningen av medelvärdena för de olika svarsalternativen. Det framstår som anmärkningsvärt att undersökningsgruppens intresse för de mest teoretiskt krävande utbildningsalternativen, dvs de på högskolenivå, var större än intresset för gymnasial utbildning, teoretisk såväl som praktiskt inriktad sådan. Ovanstående kan ställas mot att endast fyra individer angav att de planerade utbildning på universitet eller högskola, vilket framkom i den tidigare redovisade Tabell 27. Det föreligger således ett starkt intresse för högre studier, men få individer har konkreta planer på att bedriva dylika studier. Mer detaljerade analyser av utbildningsintresset på individnivå kommer att redovisas i en speciell rapport från HURI-projektet.

Tabell 29. Fördelning (samt M och SD) av intresset för olika utbildningar (Fråga 11)

		1. Inte alls intresse		2. Något intresse		3. Mycket intresse		Totalt		M	SD
		N	%	N	%	N	%	N	%		
Fortsatt utbildning om det yrke jag har nu	P	5	12.2	16	39.0	20	48.8	41	100.0	2.37	0.70
	F	12	22.6	24	45.3	17	32.1	53	100.0	2.09	0.74
	T	17	18.1	40	42.6	37	39.4	94	100.1	2.20	0.73
Yrkesutbildning för att lära nytt yrke	P	15	38.5	17	43.6	7	18.0	39	100.1	1.80	0.73
	F	18	36.0	23	46.0	9	18.0	50	100.0	1.82	0.72
	T	33	37.1	40	44.9	16	18.0	89	100.0	1.81	0.72
Gymnasieskola, praktisk	P	32	86.5	3	8.1	2	5.4	37	100.0	1.19	0.52
	F	34	70.8	12	25.0	2	4.2	48	100.0	1.33	0.60
	T	66	77.7	15	17.7	4	4.7	85	100.1	1.27	0.54
Gymnasieskola, teoretisk	P	30	81.1	3	8.1	4	10.8	37	100.0	1.30	0.66
	F	41	82.0	8	16.0	1	2.0	50	100.0	1.20	0.45
	T	71	81.6	11	12.6	5	5.8	87	100.0	1.24	0.55
Enstaka kurser på universitet eller högskola	P	21	55.3	14	36.8	3	7.9	38	100.0	1.53	0.65
	F	30	61.2	12	24.5	7	14.3	49	100.0	1.53	0.74
	T	51	58.6	26	29.9	10	11.5	87	100.0	1.53	0.73
Fullständig examen från universitet eller högskola	P	24	64.9	10	27.0	3	8.1	37	100.0	1.43	0.65
	F	39	79.6	7	14.3	3	6.1	49	100.0	1.27	0.57
	T	63	73.3	17	19.8	6	7.0	86	100.1	1.34	0.61

P = pojkar; F = flickor; T = totalt

Upplevda möjligheter att kunna styra och påverka sin framtid

I Tabell 30 kan avläsas undersökningsgruppens svar på frågan om upplevda möjligheter till påverkan och styrning av framtiden. Här, liksom beträffande upplevda möjligheter att kunna styra och påverka nuvarande situation, visas att nästan 2/3 av dem som besvarat frågan (95 individer) ansåg att de till största eller stor del bestämmer själva. Också här är trenden att flickorna i högre grad än pojkarna ansåg sig styrda av faktorer utanför den egna kontrollen.

Översikt av Utbildningsaktiviteter

Hur ser utbildningssituationen i stort ut för de här aktuella ungdomarna med hänsyn till tidigare, pågående och planerade utbildningar sett ur det perspektiv som gavs vid undersökningstillfället? Tabell 31 ger en sammanfattning och översikt på gruppnivå i denna fråga. Observera att det här gäller alla slags skolor, utbildningar och kurser. Tabellen visar att ca 70 % av undersökningsgruppen har gått någon utbildning efter grundskolan och/eller går någon och/eller planerar någon sådan utbildning. Vidare framkommer av tabellen att 64 % av undersökningsgruppen, ungefär lika andel för båda könen, tidigare har genomgått

Tabell 30. Fördelning (samt M och SD) av svar på frågan "Hur mycket tycker du att du kan styra och påverka din framtid?" (Fråga 12)

Svar	Pojkar		Flickor		Totalt	
	N	%	N	%	N	%
1. Den bestäms helt av faktorer utanför min kontroll	-	-	-	-	-	-
2. Till största delen bestäms den av faktorer utanför min kontroll	5	11.9	11	20.8	16	16.8
3. I viss utsträckning bestämmer jag själv	7	16.7	13	24.5	20	21.1
4. Till stor del bestämmer jag själv	16	38.1	10	18.9	26	27.4
5. Till största delen bestämmer jag själv	14	33.3	19	35.8	33	34.7
	42	99.9	53	100.0	95	100.0
M	3.93		3.70		3.80	
SD	1.00		1.17		1.10	

sådan utbildning, medan det för 14 % av gruppen var fråga om pågående utbildning vid undersökningstillfället i fråga. Procentuellt fler pojkar än flickor (29 % mot 8 %) gick vid tidpunkten ifråga i utbildning. Sammanfattningsvis rör det sig här om en studieaktivitetsnivå som måste betecknas som förvånansvärt hög om man betänker att dessa ungdomar ej avsåg att fortsätta studera efter grundskolan. Synen på utbildning har av allt att döma förändrats betydligt under de sju år som gått sedan de lämnade den obligatoriska skolan.

Tabell 31. Översikt över genomgångna, pågående och planerade skolor, utbildningar och kurser

Genomgångna skolor, utbildn och kurser	Pågående skolor, utbildn och kurser	Planerade skolor, utbildn och kurser	Pojkar		Flickor		Totalt	
			N	%	N	%	N	%
Ja	Ja	Ja	4	8.3	5	6.8	9	7.4
Ja	Ja	Nej	4	8.3	1	1.4	5	4.1
Ja	Nej	Ja	8	16.7	12	16.4	20	16.5
Ja	Nej	Nej	15	31.3	28	38.4	33	35.5
Nej	Ja	Ja	1	2.1	-	-	1	0.8
Nej	Ja	Nej	1	2.1	-	-	1	0.8
Nej	Nej	Ja	3	6.3	3	4.1	6	5.0
Nej	Nej	Nej	12	25.0	24	32.9	36	29.8
			48	100.1	73	100.0	121	99.9

RESULTATSAMMANFATTNING

Tidigare Studie- och Yrkesaktiviteter

Tidigare studier

- En majoritet av undersökningsgruppen (63 %) hade en retrospektiv upplevelse av att de trivdes i grundskolan. Pojkarna tycks ha trivts bättre än flickorna.

- Beträffande typ av genomgångna skolor efter grundskolan visade sig yrkesskolan vara den skolform som frekventerades mest av båda könen (44 % av dem som genomgått någon skola). Ett fåtal hade genomgått utbildning på högskolenivå.

- Sammanfattningsvis hade ca 1/3 av undersökningsgruppen genomgått någon skolutbildning efter grundskolan, vanligen endast en skola. Flickorna tenderade att satsa på fler utbildningar än pojkarna.

- Beträffande övriga genomgångna utbildningar och kurser, dvs övervägande yrkesrelaterade sådana, kan konstateras att det vanligaste var kurs eller utbildning inom gymnasieskolan med utbildningstid på mindre än ett år. För pojkarnas del var yrkesutbildning hos arbetsgivare lika vanlig som utbildning inom gymnasieskolan medan det senare alternativet övervägde för flickorna.

Sammanfattningsvis hade nästan hälften av undersökningsgruppen (ca 44 %) genomgått någon sådan övervägande yrkesrelaterad utbildning eller kurs och vanligen endast en.

Tidigare arbeten

- Det vanligaste för undersökningsgruppen var att efter grundskolan ha prövat på endast ett yrke före det nuvarande. Relativt få individer har haft mer än tre yrken och sex individer har över huvud taget inte haft något arbete.

- När det gäller val av yrkesområde förelåg tydliga könsskillnader. Pojkarna hade i första hand valt traditionellt manliga arbeten, typ industri-hantverk, och flickorna traditionellt kvinnliga, typ kontaktyrken.

- Beträffande utbildningsnivån för tidigare yrken var den lägsta utbildningsnivån, dvs den som ej kräver någon yrkesutbildning, den vanligaste utbildningsnivån (70 % av tidigare yrken med kodningsbar utbildningsnivå). En inte ringa andel av tidigare yrken ligger på utbildningsnivån yrkesskoleutbildning (23 %).

- Beträffande relationen mellan antal tidigare yrken respektive yrkesområden var trenden den att ju fler yrken man haft desto fler yrkesområden har man arbetat inom. Vanligast förekommande var dock att ha haft endast ett tidigare yrke och följaktligen arbetat inom ett område. Rörligheten på arbetsmarknaden i fråga om yrkesområde förefaller således ha varit relativt liten.

- I fråga om utbildningsnivån på tidigare yrken kan konstateras att rörligheten mellan olika nivåer inte heller varit stor.

Nuvarande Situation

Nuvarande sysselsättning

- En övervägande majoritet av undersökningsgruppen (73 %) arbetade vid tiden för undersökningen hösten 1975.
- Knappt 7 % (8 st) betecknade sig som studerande, och i hälften av fallen kombinerades studier med arbete.
- En ganska stor andel av flickorna, uppemot 1/3, var hemarbetande eller barnlediga.

Nuvarande arbete

- Praktiskt taget alla som arbetade vid undersökningstillfället visade sig vara heltidsarbetande (91 %).
- När det gäller val av arbetsområde för nuvarande arbete förelåg tydliga könsskillnader i samma riktning som i fråga om tidigare arbeten. Pojkarna var framför allt verksamma inom traditionellt manliga områden, typ industri- hantverk, och flickorna inom motsvarande kvinnliga, typ kontaktyrken.
- I fråga om utbildningsnivån på nuvarande arbete framkom att knappt hälften av de ungdomar som arbetade hade den lägsta utbildningsnivån, dvs den som ej kräver någon yrkesutbildning. Drygt 1/3 hade ett yrke som kräver yrkesskoleutbildning. Jämfört med utbildningsnivån för förutvarande yrken förmärks en tendens uppåt, dvs fler individer hade nuvarande arbeten på högre utbildningsnivå än vad de hade tidigare.
- En övervägande majoritet (86 % av dem som arbetade), ungefär lika hög procent för båda könen, angav att de trivdes med nuvarande arbete.
- Så gott som samtliga som arbetade (96 %) upplevde sina möjligheter att få fortsätta med samma sorts arbete som stora eller ganska stora.

Pågående utbildning

- 17 individer (14 % av undersökningsgruppen) gick i utbildning eller någon form av kurs vid undersökningstillfället.

Upplevda möjligheter att kunna styra och påverka sin nuvarande situation

- En stor andel av undersökningsgruppen (drygt 2/3) ansåg sig till övervägande delen själva kunna styra och påverka sin nuvarande situation.

Framtidsplaner och Förväntningar

Utbildningsplaner för den närmaste framtiden

- Närmare 1/3 av undersökningsgruppen visade sig vid tiden för undersökningen ha planer på att gå någon utbildning, i de flesta fall endast en, inom den närmaste framtiden.

- Sammanlagt var det inte mindre än ca 40 % av dem som planerade studier som avsåg genomgå kortare eller längre utbildning inom gymnasieskolan. En liten andel av undersökningsgruppen (3 %) planerade utbildning på universitet och högskola och knappt 2 % tänkte sig icke-traditionell högskoleutbildning.

Intresse för vidare utbildning

- I fråga om intresse för vidare utbildning förelåg det starkaste intresset för fortsatt utbildning inom nuvarande yrke. Anmärkningsvärt många visade intresse för högre utbildning på universitet och högskola.

Upplevda möjligheter att kunna styra och påverka sin framtid

- Nästan 2/3 av undersökningsgruppen ansåg sig till största eller stor del själva kunna styra och påverka framtiden.

Översikt av Utbildningsaktiviteter

- Sammanfattningsvis hade ca 70 % av undersökningsgruppen genomgått någon utbildning efter grundskolan och/eller går någon och/eller planerar någon sådan utbildning (här är inräknade alla slags skolor, utbildningar och kurser). Ser man enbart till sådana utbildningar som slutförts blir siffran 64 %.

DISKUSSION

Jämförbarhet med närliggande undersökningar

För den fortsatta diskussionen är det först väsentligt att klargöra att definitionen av undersökningsgruppen i denna studie skiljer sig från den traditionella, som använts i de flesta andra jämförbara undersökningar. Här definierades således populationen utifrån vad ungdomarna avsåg att göra direkt efter grundskolan. Definitionen är följaktligen baserad på handlingsdisposition snarare än faktisk handling. Det traditionella tillvägagångssättet har varit att efter en viss tid efter t ex grundskolans slut avgränsa den grupp som ej bedrivit fortsatta studier. Jämfört med detta kan vårt förfarande tänkas ha följande fördelar: (a) man får undersökningsgruppen avgränsad redan vid, i detta fall, grundskolans slut, (b) man undviker problemet med att bestämma en tidsrymd under vilken studier ej skall ha ägt rum (jfr t ex de olika definitioner av vuxenutbildning som används) och (c) man undgår de praktiska problemen med t ex att uppspåra personerna för att avgöra om utbildningen är avslutad eller ej. Mot dessa fördelar står dock en tänkbar nackdel som gäller överensstämmelsen mellan handlingsdisposition och faktisk handling. Å ena sidan har man en grupp personer som angav att de ej tänkte fortsätta studera direkt efter grundskolan men som ändå gjorde det. Eftersom denna grupp ingår i undersökningspopulationen kan dess storlek bestämmas. I vårt fall visade således undersökningsresultaten att 13 personer (9 % av undersökningspopulationen) fortsatte att studera direkt efter grundskolan. Å andra sidan har man troligen en grupp individer som angav att de skulle fortsätta sin utbildning efter grundskolan men som sedan inte gjorde detta. Storleken av denna grupp har vi ingen direkt kontroll över. I detta sammanhang kan dock nämnas en studie av Beckne (1973), som studerade

elever i Örebroprojektets huvudgrupp (f 1955) då de började gymnasieskolan (ht 1971). Beckne fann att överensstämmelsen mellan elevernas planer och deras faktiska handlande avseende fortsatt utbildning var mycket god.

De närliggande svenska undersökningar som redovisats i introduktionen till denna rapport är gjorda tidigare under sjuttioalet. Denna tidsförskjutning kan tänkas medföra konsekvenser för jämförbarheten med avseende på t ex studieaktivitet. De faktorer som här kan ha haft betydelse är t ex de skolreformer som genomförts under denna tidsperiod (nya gymnasieskolan etc) samt de försök som gjorts för att underlätta vuxen- och vidareutbildning (ökat studiestöd, ändrade antagningsnormer, kvälls- och distansundervisning etc).

Längden på uppföljningstiden är naturligtvis väsentlig vid jämförelser av studieaktivitet, antal yrken, etc. I föreliggande studie var uppföljningstiden sju år, dvs densamma som i Rubensons (1975) undersökning. Däremot har t ex Sjöström (1975) och Carlsten et al (1974) en kortare uppföljningsperiod.

Bortfallet i denna undersökning var förhållandevis litet (jfr t ex Carlsten et al, 1974), förhoppningsvis beroende på det systematiska arbete som nedlades på att minska det. Det externa bortfallet var således 15 % (av undersökningspopulationen). Emellertid är det rimligt att anta att detta bortfall är negativt selegerat med avseende på exempelvis olika former av studieaktivitet (Bergman, 1974).

Kan man generalisera resultaten i denna undersökning trots att de ej är baserade på ett riksrepresentativt urval? Magnusson et al (1975) har diskuterat denna punkt och utifrån speciellt Bergmans (1973) jämförelser mellan Örebrogruppen och riksgenomsnittet i vissa aspekter gjorde de denna konklusion: "The possibilities of generalizing to a Swedish population are probably quite good" (s 57).

Trender avseende studieaktivitet

De resultat som är speciellt intressanta i denna studie och som skiljer sig från tidigare refererade undersökningar rör främst studieaktiviteten och intresse för studier. Till en viss del kan skillnaderna i dessa aspekter få en förklaring i någon eller några av de punkter som diskuterats ovan avseende jämförbarheten med närliggande studier. Några av de intressantaste trenderna är följande:

(a) Sammanfattat all studieverksamhet under de gångna sju åren, dvs alla typer av utbildningar/kurser, har 64 % av ungdomarna bedrivit studier, i hälften av fallen med en studietid längre än ett år. Det är en anmärkningsvärt hög siffra. Cirka 1/5 av undersökningsgruppen har genomgått teoretisk utbildning (fackskola, folkhögskola, teoretiskt gymnasium, eftergymnasiala studier). Jämfört med tidigare undersökningar är dessa siffror avsevärt högre.

(b) Vanligaste studiealternativet är att ha genomgått en utbildning och att denna utbildning är yrkesinriktad. Detta resultat är helt i enlighet med tidigare studier.

(c) Det är ganska få som studerar vid undersökningstillfället. Däremot är det ca 1/3 av gruppen som har planer på studier och som dessutom har angett vad dessa planer konkret innebär, vilket indikerar

allvaret i planerna. Även resultaten avseende studieplaner ligger högre än tidigare undersökningar.

(d) Intresset för olika typer av utbildningar är starkt i vår grupp. Främst ligger intresset för yrkesrelaterade utbildningar, ett resultat som stämmer väl överens med t ex de resultat Rubenson fått. Vad som är anmärkningsvärt är det höga intresset för "Högre studier" i vår undersökning. Omkring 70 % har något eller starkt intresse för detta.

(e) Beträffande studieaktiviteternas fördelning över tid indikerar resultaten att en period av studieaktivitet efter grundskolan har övergått i en i huvudsak enbart yrkesverksam period som i sin tur, om man beaktar de konkreta planerna, kan komma att avlösas av en period med ökad utbildningsaktivitet.

Trender avseende könsskillnader

Det kan vara värt att lyfta fram funna könsskillnader som ett speciellt resultat eftersom den undersökning som främst är jämförbar med vår (dvs Rubensons) enbart hade manliga respondenter. Fördelen med föreliggande undersökning är att båda könen ingår. De trender som framkommit beträffande könsskillnader är följande:

(a) Flickorna hade en "studieaktivitetskurva" som visar högre aktivitet än pojkarna under den aktuella sjuårsperioden. Fler flickor utbildade sig. Fler flickor gick fler utbildningar. Ser man däremot till pågående studieaktivitet (vid undersökningstillfället sju år efter grundskolan) ligger flickorna något lägre än pojkarna. Avseende planer och intresse för studier var det inga väsentliga skillnader mellan könen. Pojkarna har liksom kommit ikapp och har nu lika stark studiebenägenhet som flickorna.

(b) Skillnader mellan könen i val av utbildningstyper och yrkessysselsättning är den traditionella, belagd i flera tidigare empiriska studier.

(c) Endast flickor uppgav att de hade varit arbetslösa. Endast flickor var hemarbetande och barnlediga.

(d) Flickorna tenderade att vara något mer negativa avseende upplevelsen att själva kunna påverka och styra sin nuvarande situation liksom sin framtid. De var även något osäkrare beträffande sina upplevda möjligheter att få behålla nuvarande arbete.

Fortsatta undersökningar

Som nämdes i introduktionen ingick denna undersökning som en del i ett större sammanhang (HURI-projektet & Örebroprojektet). Ur en synpunkt kan studien betraktas som en pilotundersökning (utprovning av instrument, metoder, individsökningsprocedur, etc) inför motsvarande undersökning av Örebroprojektets huvudgrupp (f 1955). Erfarenheterna som vunnits har varit positiva. Proceduren som använts för individuppsökning (adresser mm) var effektiv. Datainsamlingsmetoden (postalenkät) gav en i sammanhanget hög svarsfrekvens efter ett systematiskt arbete för nedbringande av bortfallet. Instrumentet (frågeformulär) gav trots sin enkla och korta utformning intressant och värdefull information. Allt detta pekar på att huvudgruppsundersökningen i stort bör kunna utföras enligt den procedur som utarbetats och prövats här.

Ur en annan synpunkt kan undersökningen betraktas som ett led i studiet av utbildningens (speciellt den högre) roll i individens liv. Denna undersökning har i sig redan givit intressanta resultat i detta avseende, nämligen beträffande intresset för högre utbildning. Som nämnts var detta oväntat stort. Vidare analyser på individnivå rörande denna aspekt pågår redan på basis av den information som insamlats genom beskrivna enkät. Vad utmärker då t ex de individer som har stort intresse för högre utbildning och/eller har visat hög studieaktivitet efter ungdomsskolans slut? För att mer ingående kunna besvara denna fråga kan fortsatta undersökningar göras genom att dels anknyta till den information som finns insamlad inom Örebroprojektet från individernas grundskoletid, dels genom att göra en ny studie av mer intensiv karaktär (personlig intervju t ex). I båda dessa fall borde det vara fruktbart med extremgruppsjämförelser t ex mellan dem med stort intresse och/eller låg studieaktivitet. Bakgrundsinformation plus intensivundersökningen skulle då kunna komma åt de psykologiska, sociala, ekonomiska och fysiska (arbetstider, avstånd till utbildningsmöjligheter etc) faktorer som kan förklara skillnaderna mellan grupperna. Härigenom skulle en för utbildningsforskning och svensk utbildningspolitik ytterst värdefull kunskap kunna erhållas.

Referenser

- Barnett, R. C. Sex differences and age trends in occupational preference and occupational prestige. *Journal of Counseling Psychology*, 1975, 22, 35-38.
- Beckne, R. Studieavbrott i gymnasieskolan. Örebroprojektet, delstudie nr 18, Stockholm: Psykologiska institutionen, 1973.
- Bengtsson, J. Val av Utbildning och Yrke. SOU 1971:61, Stockholm, 1971.
- Bergendal, G. På Väg mot en Ny Högskola. Stockholm: Liber, 1976.
- Bergman, L. R. Parents' education and mean change in intelligence. *Scandinavian Journal of Psychology*, 1973, 14, 273-281.
- Bergman, L. R. Om bortfallsanalyser vid longitudinella studier. Ur Longitudinell problematik I. Rapport från symposium på Psykologiska Institutionen, Stockholms universitet, 1974.
- Booth, A. A. Demographic consideration of non-participation. *Adult Education*, 1961, 11, 223-234.
- Carlsten, Y. Västmanlandsundersökningen. Kortfattad redogörelse för projektets uppläggning, pågående och planerade verksamhet samt rapporterade resultat. Pedagogiska institutionen vid Lärarhögskolan i Stockholm, 1973. (Stencil)
- Carlsten, Y., Hansson, G., Lundman, L. & Olofsson, L.-E. Vilka slutar skolan direkt efter åk 9 och vad gör de sedan? Rapport från Pedagogiska institutionen, Lärarhögskolan i Stockholm, 1974, No. 101.
- Coleman, J. Equality of Education Opportunity. Washington: DCUS Office of Education, 1966.
- Douglah, M., & Moss, G. Differential participation of adults of low and high educational attainment. *Adult Education*, 1968, 18, 247-259.

- Dunér, A. Vad Skall Det Bliva? Undersökningar om Studie- och Yrkesvalsprocessen. Stockholm: Allmänna Förlaget, 1972.
- Enander, S. Målinriktad vuxenutbildning i Stockholm. Stockholm: Gymnasieplaneringskommittén, 1967. (Stencil.)
- Goodale, J. G., & Hall, D. T. Inheriting a career: The influence of sex, values, and parents. *Journal of Vocational Behavior*, 1976, 8, 19-30.
- Hjortzberg-Nordlund, F. & Marnell, M. Tonåringars studie- och yrkesval. Stockholm: Skolöverstyrelsen och Utbildningsförlaget, 1972, Rapport nr 12.
- Husén, T. Talent, Opportunity and Career. Stockholm: Almqvist & Wiksell, 1969.
- Husén, T. Social Influences on Educational Attainment. Paris: OECD, 1975.
- Härnqvist, K. & Grahm, Å. Vägen genom gymnasiet. Elevers syn på valsituationer & studieformer. SOU 1963:15, Stockholm, 1963.
- Israel, J. Uppfostran och utbildning. I E. Dahlström (Red.), *Svensk Samhällsstruktur i Sociologisk Belysning*. Stockholm: Norstedt, 1969.
- Jansson, S. & Ljung, B. O. Vägen genom högstadiet till gymnasiet. Rapport från Pedagogisk-psykologiska institutionen. Lärarhögskolan i Stockholm, 1970, No. 45.
- Johansson, R. & Molander, L. -G. Vuxenstuderande 1968; social bakgrund, begåvning, personlighet. Rapport från Institutionen för pedagogik, Uppsala universitet, 1969.
- Johansson, R. & Molander, L. -G. Vuxenstuderande i Sverige 1968-1970. Pedagogiska Institutionen, Uppsala Universitet, 1976.
- Johnstone, J. W., & Rivera, R. J. *Volunteers for Learning*. Chicago: Aldine, 1965.
- Knox, A. B. Clientele analysis. *Review of Educational Research*, 1965, 35, 231-239.
- Kuhlen, R. *Psychological Backgrounds of Adult Education*. Chicago: CSLEA, 1963.
- Magnusson, D., Dunér, A., & Beckne, R. Anpassning, beteende och prestation: Undersökningsvariabler. Örebroprojektet, Psykologiska institutionen, Stockholm universitet, 1967, No. V.
- Magnusson, D., Dunér, A., & Zetterblom, G. *Adjustment: A Longitudinal Study*. Stockholm: Almqvist & Wiksell; New York: Wiley, 1975.
- Miller, D. C., Form, W. H. *Industrial Sociology*. New York: Harper, 1951.
- Molander, L. -G. Vuxna 1970. Erfarenheter och intresse av vuxenundervisning. Rapport från Pedagogiska institutionen, Uppsala universitet, 1973.
- Plowden Report. (H. M. S. O.) *Children and Their Primary Schools: A Report of the Central Advisory Council for Education (England)*, Vol. I-II. London: Her Majesty's Stationery Office, 1967.

- Rubenson, K. Intresse för vuxenutbildning bland unga män med kort utbildning. Pedagogiska institutionen, Göteborgs universitet, 1972. (Stencil.)
- Rubenson, K. Rekrytering till Vuxenutbildning. En Studie av Kortutbildade Yngre Män. Göteborg: Göteborg Studies in Educational Sciences, 1975, No. 13.
- Scott, C. Research on mail surveys. Journal of the Royal Statistical Society, 1961, Series A, 124, Part 1, 143-195.
- Sjöström, K. Elever som fullbordat grundskolan men som inte fortsatte direkt i gymnasieskolan. Örebroprojektet, Delstudie nr 34. Stockholm: Psykologiska institutionen, 1975.
- SOU 1966:3. Yrkesutbildning. Stockholm, 1966.
- Statistiska Meddelanden. Verksamhet ett år efter fullbordad utbildning för dem som lämnade grundskolan våren 1971. Statistiska Centralbyrån, Nr U 1973:1, Stockholm 1973.
- Super, D. E., & Bachrach, P. B. Vocational Development: A Framework for Research. New York: Teachers College, Columbia University, 1957.
- Verner, C., & Newberry, J. The nature of adult participation. Adult Education, 1958, 8, 208-222.

STUDIE- OCH YRKESVALSENKÄT 1975
9P 75

Konfidentiellt

HURI-projektet
Psykologiska institutionen
STOCKHOLMS UNIVERSITET
Box 6706
113 85 STOCKHOLM
Tel 08/22 81 60 ankn 398

Namn: _____
Adress: _____
Postadress: _____
Telefon: _____
riktnr _____

1. Vilka skolor har Du blivit klar med?
(Kryssa för de svar som gäller för Dig. Skriv också vilket år Du blev färdig.)

☐ Grundskola	Färdig år _____
☐ Yrkesskola	" " _____
☐ Fackskola	" " _____
☐ Folkhögskola	" " _____
☐ Gymnasium	" " _____
☐ Högskola	" " _____
☐ Universitet	" " _____
☐ Annat. Vad då? _____	" " _____

2. Har Du någon annan utbildning efter grundskolan?
(Kryssa för de svar som gäller för Dig. Skriv också vilket år Du blev färdig.)

- Nej
☐ Yrkesutbildning hos arbetsgivare	Färdig år _____
☐ Yrkesutbildning genom fackförening	" " _____
☐ AMS-utbildning	" " _____
☐ Kurs ordnad av Studieförbund
(t ex studiecirkel)	" " _____
☐ Annan kurs eller utbildning	" " _____

Vilken? _____

3. Vilka jobb har Du haft efter grundskolan (t ex lastbilschaufför, expedit, banktjänsteman)?

4. Vad gör Du nu? (Kryssa för de svar som gäller för Dig.)

- Arbetar heltid
- Arbetar deltid. Hur mycket? _____
- Studerar eller går i utbildning på heltid
- Studerar eller går i utbildning på deltid
Hur mycket? _____
- Arbetslös
- Annat. Vad då? _____

5. Om Du har arbete; vad arbetar Du med? (Skriv vad yrket kallas eller beskriv vad Du gör.)

6. Om Du har arbete; hur tror Du Dina möjligheter är att få fortsätta med samma sorts arbete?

- Stora
- Ganska stora
- Ganska små
- Små

7. Om Du studerar eller går i utbildning; vilken utbildning håller Du på med? (Skriv vad utbildningen kallas eller beskriv vad Du gör.)

8. Hur trivs Du med Ditt arbete/Din utbildning? (Om Du både utbildar Dig och arbetar, kryssa för ett svar för "Arbete" och ett för "Utbildning".)

Arbete	Utbildning
☐ Bra	☐
☐ Ganska bra	☐
☐ Varken bra eller dåligt	☐
☐ Ganska dåligt	☐
☐ Dåligt	☐

9. Trivdes Du i grundskolan?

- Nästan alltid
- För det mesta
- Sällan
- Nästan aldrig

10. Tänker Du gå någon utbildning eller kurs inom de närmaste åren?

- Ja. Vad då? _____
När? _____
- Nej
- Vet inte

11. Hur intresserad är Du av att gå följande utbildningar? (Sätt ett kryss på varje rad.)

	Mycket intres- serad	Något intres- serad	Inte alls intres- serad
a. Fortsatt utbildning inom det yrke jag har nu	☐	☐	☐
b. Yrkesutbildning för att lära nytt yrke	☐	☐	☐
c. Gymnasieskola, praktisk linje	☐	☐	☐
d. Gymnasieskola, teoretisk linje	☐	☐	☐
e. Enstaka kurser på universitet eller högskola	☐	☐	☐
f. Fullständig examen från universitet eller högskola	☐	☐	☐

12. Hur mycket tycker Du att Du kan styra och påverka Din nuvarande situation och Din framtid? (Kryssa för ett svar för "Min nuvarande situation" och ett för "Min framtid".)

Min nuvarande situation	Min framtid
☐ Till största delen bestämmer jag själv	☐
☐ Till stor del bestämmer jag själv	☐
☐ I viss utsträckning bestämmer jag själv	☐
☐ Till största delen bestäms den av faktorer utanför min kontroll	☐
☐ Den bestäms helt av faktorer utanför min kontroll	☐

13. Har Du några synpunkter på detta frågeformulär eller vill Du komplettera något av Dina tidigare svar?

TACK FÖR DIN MEDVERKAN

HURI-projektet
Psykologiska institutionen
STOCKHOLMS UNIVERSITET
Box 6706
113 85 STOCKHOLM

**Till Dig som gick 9:an i grundskolan
i Örebro 1968**

Våren 1968 besvarade nästan alla som gick 9:an i grundskolan i Örebro några frågeformulär. Meningen var att få veta något om hur Du och Dina skolkamrater såg på skolan och arbetslivet. Du uppgav då att Du inte tänkte fortsätta skolan efter 9:an.

Vi vill nu fortsätta och se vad Du har gjort efter 9:an. Vi är också intresserade av vad Du tycker om arbete och utbildning så här pass långt efter grundskolan. Hur ser Du på Din situation idag och i framtiden?

För att kunna få veta något om detta ber vi Dig att fylla i frågeformuläret Du fått. Detta tar mindre än 10 minuter. Skicka sedan formuläret till oss i det kuvert med frimärke på som finns med.

Vi är beroende av att så många som möjligt besvarar frågeformuläret; annars blir resultaten missvisande. Vi ber Dig därför att försöka besvara frågeformuläret nu och posta det till oss. Du behöver förstås inte delta om Du inte vill. Om Du av någon anledning inte kan fylla i några enskilda frågor, ber vi Dig ändå skicka in frågeformuläret med övriga frågor besvarade. Vill Du ha mer upplysningar innan Du svarar på frågeformuläret? Ring då oss på nedanstående telefonnummer, eller skicka Ditt telefonnummer i svarskuvertet!

Vi garanterar att ingen utomstående får ta del av Dina svar; endast undersökningsledningen vid Stockholms Universitet får ta del av Dina uppgifter. Uppgifterna överförs till hålkort där inga namn eller födelsenummer finns och resultaten avrapporteras endast i form av statistiska tabeller. Datainspektionen har också gett sitt tillstånd till undersökningen.

Vi tackar på förhand för Din medverkan

DAVID MAGNUSSON

professor

huvudansvarig undersökningsledare
Psykologiska institutionen
STOCKHOLMS UNIVERSITET

Frågor rörande formuläret kan ställas till Fil dr Bo Ekehammar, tel 08/22 81 60 ankn 398, eller till Fil kand Margareta Hök, tel 08/22 81 60 ankn 393.

PSYKOLOGISKA
INSTITUTIONEN

Stockholm 75-09-16

För en tid sedan sände vi ett frågeformulär till alla ungdomar som läsåret 1967/1968 gick i årskurs nio i Örebro. Vi har ännu inte fått något svar från Dig. Vi skulle vara mycket tacksamma om Du kunde fylla i formuläret och åter-sända det. Vår undersökning är nämligen beroende av att så många som möjligt svarar. Ytterligare ett frågeformulär och följebrev medsändes i fall de tidigare kommit bort.

Hälsningar

Bo Ekehammar

Bo Ekehammar

Projektledare

Tel. 08/22 81 60 ankn 398

OBS. Om Du redan skickat in formuläret behöver Du ej bry Dig om det här brevet.

PSYKOLOGISKA
INSTITUTIONEN

Stockholm 1975-09-26.

Bil. 2c

Vi saknar Ditt svar. Vi vet att det kan vara besvärligt och att det kan ta Dig lite tid att fylla i frågorna, men vi skulle uppskatta Ditt svar mycket, då värdet av undersökningen är beroende av att så många som möjligt svarar.

Vi hoppas att Du vill hjälpa oss därför att denna undersökning kan komma att ha betydelse för utformningen av utbildningspolitiken.

Du kan även lämna Ditt svar per telefon till Bo Ekehammar, tel 08/ 22 81 60 - 398 eller till Margareta Hög, tel 08/ 22 81 60 - 393.

Vill Du bara besvara vissa frågor? Vi är även då tacksamma för Ditt svar.

Hälsningar

Bo Ekehammar

Projektledare

HURI-projektet

Stockholm 75-11-04

Stockholms Universitet

Bil. 2d

Psykologiska Institutionen

Box 6706

113 85 Stockholm

TILL ER 26 SOM EJ HAR BESVARAT FORMULÄRET ÄN!

DE FLESTA HAR NU BESVARAT VÅRT FRÅGEFORMULÄR. MEN VI SAKNAR FORTFARANDE DITT SVAR. DET ÄR AV STOR VIKT ATT DU FYLLER I FORMULÄRET. VÅRA RESULTAT BLIR SÄKRARE JU FLER SOM SVARAR. ATT FYLLA I FORMULÄRET TAR DIG INTE MÅNGA MINUTER. VILL ELLER KAN DU INTE BESVARA ALLA FRÅGOR? BESVARA DÅ DE FRÅGOR DU KAN. VI TACKAR PÅ FÖRHAND.

Undersökningen görs i rent forskningssyfte, dvs ingen kan ta del av de uppgifter Du lämnar. Dina uppgifter är skyddade av Sekretesslagen. Ring eller skriv gärna till oss om Du har frågor om denna undersökning, så skall vi försöka besvara dem.

Hälsningar

Bo Ekehammar

Projektledare

(Tel. 08/228160-398)

Margareta Hök

(Tel. 08/228160-393)

Summary

Ekehammar, B., Hök, M., & Sjöström, K. Sju år efter grundskolan: Uppföljning av studie- och yrkesaktiviteter hos elever som i åk 9 inte avsåg fortsätta studera. (Seven years after elementary school: A follow-up of educational and vocational activities for students who did not intend to continue their education after elementary school.) Örebroprojektet, delstudie 38, (Department of Psychology, University of Stockholm), 1976.

- The study aimed at describing educational and vocational activities up to seven years after the end of compulsory elementary school (grundskolan) for students who did not intend to continue their education after elementary school. Accordingly, the population comprised 143 students of the pilot group (born in 1952) of the Örebro Project who had a mean age of 23 yr at the time of investigation. Mail survey was used as the method of data collection asking about the persons' (a) retrospective experiences of the elementary school, (b) educational and vocational activities after the completion of elementary school, (c) current (1975) situation with regard to education and occupation, and the perception of the same, (d) planned educational and vocational activities, and expectations for the future. The response rate was 85 %, an unexpectedly high figure in this context. From the main results can be mentioned: (1) almost 2/3 of the group (stated) that they had been satisfied with elementary school, (2) about 1/3 of the group had finished schools of different kinds after elementary school, (3) almost half of the group had also finished courses or shorter forms of education, (4) the mobility between different occupational areas was rather low and the educational level of these occupations was also low, (5) almost 3/4 of the group was working at the time of investigation (1975), with almost solely full-time work, and only a few persons regarded themselves as students, (6) a good 3/4 of the group was satisfied with their current situation and a good 2/3 thought they could control the same, (7) almost 1/3 of the group had educational plans for the near future, and furthermore, the interest for higher education was surprisingly high, and (8) 2/3 of the group thought they could control their future. In summary, one can conclude that 2/3 of the group had finished some sort of further education during the seven years after the end of elementary school. This is an unexpectedly high proportion taking into account that these persons, at the end of elementary school, did not intend to continue their education.

Key words: Educational & vocational choice, study plans, study interest, adult education, mail survey, longitudinal